

ماfiای کتاب

پاسخنامه

کتابخانه
به سبب نیاز

۱۴۰۱ دی ماه

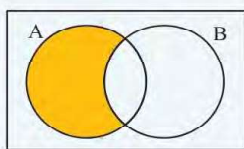
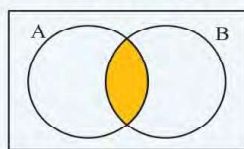

گروه آموزشی ما

پاسخنامه کاملاً تشریحی
بررسی دقیق تمام گزینه‌ها
نکات مشاوره‌ای و دام‌های تستی
جداول و نکات مناسب دوره جمع‌بندی

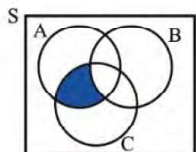
پیشامد $A - B$ و $A \cap B$ در نمایش نمودار ون به صورت زیر است:

 $A - B$

 $A \cap B$

بنابراین $A - (A - B) = A \cap B$ است.

پایه تشریحی

$$(A \cap B) \cup (A \cap C) = A \cap (B \cup C) = \left[\frac{A - (A - B)}{A \cap B} \right] \cup \left[\frac{A - (A - C)}{A \cap C} \right]$$

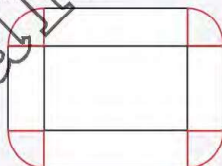

بنابراین گزینه‌های ۱، ۲ و ۳ با مجموعه برابرند. نمایش مجموعه گزینه ۴ به صورت مقابل است:
فقط گزینه ۴ نادرست است.

حل مسائل هندسی

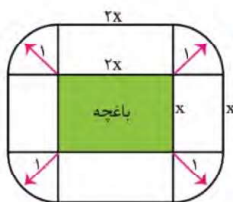

برای حل مسائل توصیفی که نیاز به رسم شکل هندسی مسئله است باید دقت کنیم که شکل را به درستی رسم کنیم. به طور مثال وقتی می‌خواهیم یک باغچه را طوری حصارکشی کنیم که فاصله حصار همواره یک متر باشد باید دقت کنیم که در چهار گوشه باغچه یک ربع دایره به شعاع یک متر مانند شکل زیر رسم می‌شود:

پایه تشریحی

ابتدا با توجه به شرایط مسئله شکل زیر را رسم می‌کنیم و معادله زیر را می‌نویسیم:

= مساحت ۴ ربع دایره + مساحت ۴ مستطیل کناری + مساحت باغچه

$$2x^2 + 2(x \times 1) + 2(2x \times 1) + 4\left(\frac{\pi}{4}(1)^2\right) = 2x(x) + (1 + \frac{1}{18}\pi)2x(x) \Rightarrow 6x + \pi = (1 + \frac{1}{18}\pi)2x^2$$

$$\Rightarrow 2\left(1 + \frac{\pi}{18}\right)x^2 - 6x - \pi = 0 \quad \begin{matrix} \text{با توجه به گزینه‌ها} \\ \text{X=3 را امتحان می‌کنیم} \end{matrix} \rightarrow 2x = 6 \rightarrow \text{طول باغچه} = 3$$

حاصل جمع و ضرب ریشه‌ها

در معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ به شرط $\Delta > 0$ معادله دارای دو ریشه متمایز α و β است که:

$$S = \alpha + \beta = -\frac{b}{a} \quad \text{جمع ریشه‌ها}$$

$$P = \alpha\beta = \frac{c}{a} \quad \text{ضرب ریشه‌ها}$$

اگر $\alpha\beta = \frac{c}{a}$ منفی باشد، آن گاه یک ریشه مثبت و یک ریشه منفی داریم.

پاسخ تشریحی:

چون $\alpha > 0$ پس $|\alpha| = \alpha$ از طرفی چون حاصل ضرب ریشه‌ها برابر $\frac{c}{a} = -3$ پس حاصل ضرب $\alpha\beta < 0$ پس $\beta < 0$ و $|\beta| = -\beta$ است، بنابراین:

$$\left. \begin{array}{l} x^2 + 7x - 3 = 0 \\ \alpha + \beta = -7 \\ \alpha\beta = -3 \\ \alpha > 0 \rightarrow \beta < 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \underbrace{|\alpha + 2\beta|}_{-} + \underbrace{|\alpha|}_{+} - \underbrace{|\beta|}_{-} = -\cancel{\alpha} - 2\beta + \cancel{\alpha} + \beta = -\beta$$

۳ ۴

هر نقطه روی نیمساز ناحیه اول و سوم دارای طول و عرض برابر است. یعنی:

$$\begin{array}{l} \xrightarrow{(x,y)} x = y \\ \text{روی نیمساز ناحیه اول و سوم} \\ y = -x \end{array}$$

و هر نقطه‌ای که روی نیمساز ناحیه دوم و چهارم باشد دارای طول و عرض قرینه است. یعنی:

پاسخ تشریحی:

$$f(x) + f(-x) = x - x = 0$$

چون f همانی است پس:

$$(f(x) + f(-x), 3x^2 - 17x + 10) = (0, 3x^2 - 17x + 10)$$

چون نقطه روی نیمساز ناحیه دوم و چهارم است طول و عرض قرینه یکدیگرند، پس:

$$\Rightarrow 3x^2 - 17x + 10 = 0 \Rightarrow ax^2 + bx + c = 0 \Rightarrow \text{اختلاف ریشه‌ها در معادله} = \frac{\sqrt{\Delta}}{|a|} = \frac{\sqrt{289 - 12(10)}}{3} = \frac{13}{3}$$

۲ ۵

شرط تابع بودن یک رابطه زوج مرتبی:

اگر رابطه‌ای از زوج مرتب‌ها داشته باشیم شرط آن که رابطه تابع باشد آن است که مؤلفه‌های اول متمایز باشند، پس اگر رابطه‌ای از زوج مرتب‌ها داشته باشیم که پارامتری باشند و بدانیم که تابع است زوج مرتب‌هایی که مؤلفه اول یکسان دارند باید مؤلفه دوم آن‌ها نیز برابر باشند.

پاسخ تشریحی:

چون f تابع است، پس زوج مرتب‌هایی که مؤلفه اول یکسان دارند، مؤلفه دومشان نیز باید برابر باشند:

$$\{(a, x+y), (b, m^2), (a, m^2-1), (b, x-y), (a, 4)\}$$

$$\left\{ \begin{array}{l} x+y = m^2-1 = 4 \\ m^2 = x-y \end{array} \right\} \Rightarrow x+y = x-y-1 = 4$$

$$\Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} x+y = 4 \\ x-y = 5 \end{array} \right\} \Rightarrow \begin{cases} x = \frac{9}{2} \\ y = -\frac{1}{2} \end{cases} \Rightarrow x^2 + y^2 = \frac{81}{4} + \frac{1}{4} = \frac{82}{4} = 20.5$$

- در معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ به شرط $\Delta > 0$ حاصل ضرب ریشه‌ها برابر $\frac{c}{a}$ است.

$$\Delta = b^2 - 4ac \quad (\text{مبین معادله درجه دوم})$$

- اگر بخواهیم مقدار $P = -A - \frac{B}{K}$ بیش‌ترین مقدار ممکن باشد به شرط $A, B > 0$ و K عددی صحیح باشد باید $K = -1$ باشد تا $-\frac{B}{K}$ مثبت و حداکثر مقدار شود.

پاسخ تشریحی:

$$2kx^2 - 4x - 4k - 5 = 0$$

ابتدا به کمک رابطه $P = \frac{c}{a}$ حاصل ضرب ریشه‌ها را به دست می‌آوریم:

$$\Rightarrow \alpha\beta = \frac{-4k-5}{2k} = -2 - \frac{5}{2k} \xrightarrow{k=-\frac{1}{2}} -2+5=3$$

$$k = -\frac{1}{2} \Rightarrow -x^2 - 4x - 3 = 0 \Rightarrow \Delta = 16 - 4(-1)(-3) = 4$$

برای آنکه مقدار $-2 - \frac{5}{2k}$ بیش‌ترین مقدار شود $2k = -1$ می‌شود:

- برای تبدیل تابع قدرمطلق $f(x) = |u|$ به صورت زیر عمل می‌کنیم:

$$f(x) = \begin{cases} u & , u \geq 0 \\ -u & , u < 0 \end{cases}$$

- ضابطه تابع $[x]$ را در محدوده‌های یک واحدی به صورت زیر می‌نویسیم، به طور مثال در $-1 \leq x < 0$ داریم:

$$f(x) = \begin{cases} -1 & , -1 \leq x < 0 \\ 0 & , 0 \leq x < 1 \\ 1 & , x = 1 \end{cases}$$

پاسخ تشریحی:

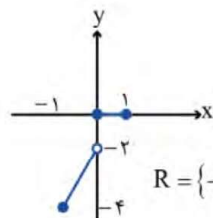
ابتدا تابع‌های f و g را به صورت زیر به توابع چندضابطه‌ای تبدیل می‌کنیم:

$$f(x) = \begin{cases} 2-2x & , -1 \leq x < 0 \\ 2-2x & , 0 \leq x < 1 \\ 0 & , x = 1 \end{cases}$$

$$g(x) = \begin{cases} -1 & , -1 \leq x < 0 \\ 0 & , 0 \leq x < 1 \\ 1 & , x = 1 \end{cases}$$

$$(f.g)(x) = \begin{cases} 2x-2 & -1 \leq x < 0 \\ 0 & 0 \leq x \leq 1 \end{cases} \quad \begin{array}{l} \text{شکل تابع را} \\ \text{رسم می‌کنیم} \end{array}$$

$$x = -\frac{1}{2} \Rightarrow (f.g)\left(-\frac{1}{2}\right) - 2 = -1 - 2 = -3$$

$$R = \{-4 \leq y < -2\} \cup \{0\}$$

۸ ۴

۱- شیب خط $y = ax + b$ برابر a است.۲- محل برخورد دو خط $y = ax + b$ و $y = cx + d$ از تساوی $ax + b = cx + d$ به دست می‌آید.۳- محور تقارن سهمی $y = ax^2 + bx + c$ خط $x = -\frac{b}{2a}$ است که از رأس سهمی می‌گذرد.

پایه تشریحی

ابتدا شیب دو خط را محاسبه کرده و در رابطه صورت سؤال قرار می‌دهیم و همه پارامترها را بر حسب a می‌نویسیم:

$$y = ax + b$$

$$y = cx + d$$

$$a = -\frac{3}{2}c \Rightarrow c = -\frac{2}{3}a \quad (1)$$

$$(-2, 0) \Rightarrow 0 = -2a + b \Rightarrow b = 2a$$

$$(-2, 0) \Rightarrow 0 = -2c + d \Rightarrow d = 2c \xrightarrow{(1)} d = -\frac{4}{3}a$$

$$f(x) = \left(-\frac{1}{3}ax + \left(-\frac{4}{3}a\right)\right)^2 - (ax + 2a)^2$$

چون جواب در گزینه‌ها مستقل از a است پس به ازای هر a جواب یکسان است. با فرض $a = -3$ داریم:

$$f(x) = (x + 4)^2 - (-3x - 6)^2 = x^2 + 8x + 16 - 9x^2 - 36x - 36$$

$$\Rightarrow f(x) = -8x^2 - 28x - 20$$

$$\Rightarrow \text{محور تقارن: } x = \frac{28}{-16} = -\frac{7}{4}$$

۹ ۱

رسم تابع قدرمطلق به کمک انتقال:

برای رسم تابع $f(x) = |x + a| + b$ کافی است تابع $|x|$ را به اندازه $-a$ روی محور x ها و به اندازه b روی محور y ها انتقال دهیم.
 به طور مثال برای رسم $y = |x + 2| - 1$ تابع $|x|$ را دو واحد به سمت چپ و یک واحد به پایین انتقال می‌دهیم.

پایه تشریحی

$$y = -\frac{1}{2} \times 2 \left| x + \frac{1}{2} \right| = -\left| x + \frac{1}{2} \right|$$

قرینه نسبت به محور x ها

$$y = -\left| x + \frac{1}{2} \right|$$

واحد به سمت چپ

ابتدا تابع را ساده تر می‌کنیم:

۱۰ ۳

میان:

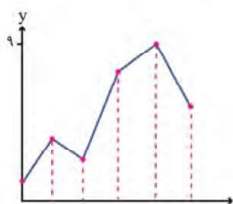

اگر تعداد داده‌ها زوج باشد، پس از آن که از کوچک به بزرگ مرتب شدند میانگین دو داده وسطی برابر میانه است.

پاسخ تشریحی:

با توجه به آنکه بزرگ‌ترین داده برابر ۹ است و کوچک‌ترین داده را می‌توان ۱ در نظر گرفت، پس اگر داده‌ها را مرتب کنیم میانگین در داده مربوط به یکشنبه و پنجشنبه برابر میانه است. پس حداقل مقدار و حداکثر مقدار میانه برابر است با:

$$\text{حداقل مقدار میانه} = \frac{3+4}{2} = 3.5$$

$$\text{حداکثر مقدار میانه} = \frac{6+7}{2} = 6.5$$

بنابراین گزینه ۳ درست است.

۲ ۱۱

اندازه قطر مستطیل:

$$R^2 = a^2 + b^2 \Rightarrow R = \sqrt{a^2 + b^2}$$

در یک مستطیل به اضلاع a و b اندازه قطر (R) از رابطه فیثاغورس به صورت مقابل به دست می‌آید:

پاسخ تشریحی:

$$\text{قطر مستطیل} = \sqrt{a^2 + b^2}$$

ضلع a را در حالت جدید $\frac{16}{9}a$ فرض کرده‌ایم. بنابراین:

$$r = \sqrt{\left(\frac{16}{9}a\right)^2 + b^2} = \frac{4}{3}\sqrt{a^2 + b^2} \Rightarrow \left(\frac{16}{9}a\right)^2 + b^2 = \frac{16}{9}a^2 + \frac{16}{9}b^2$$

$$\Rightarrow \frac{16}{9}a^2 - \frac{256}{81}a^2 = b^2 - \frac{16}{9}b^2$$

$$\Rightarrow \frac{112}{81}a^2 = \frac{7}{9}b^2 \Rightarrow b^2 = \frac{16}{9}a^2 \Rightarrow b = \frac{4}{3}a$$

۱ ۱۲

هم‌ارزی:

$$p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$$

$$\sim(p \wedge q) \equiv \sim p \vee \sim q$$

پاسخ تشریحی:

$$(p \wedge \sim q) \Rightarrow q \equiv \sim(p \wedge \sim q) \vee q \equiv (\sim p \vee q) \vee q$$

$$\equiv \sim p \vee q \equiv p \Rightarrow q$$

به کمک روابط هم‌ارزی داریم:

۴ ۱۳

شاخص دو کالا باهم:

برای محاسبه شاخص دو یا چند کالا باهم از رابطه زیر استفاده می‌کنیم:

$$100 \times \frac{\text{مجموع هزینه‌های چند کالا در سال جدید}}{\text{مجموع هزینه‌های چند کالا در سال پایه}} = \text{شاخص دو یا چند کالا}$$

پاسخ تشریحی:

$$\frac{a'x + b'y}{ax + by} \times 100 = \text{شاخص بهای مصرف مرغ و گوشت}$$

$$\Rightarrow 240 = \frac{12 \cdot a + 240 \times 16}{42a + 127/5 \times 16} \times 100 \Rightarrow a = 75$$

۳ ۱۴

- اگر تابع هزینه خطی باشد و هزینه تولید x_1 کالا برابر y_1 و هزینه تولید x_2 کالا برابر y_2 باشد برای نوشتن تابع هزینه همان معادله خط گذرنده از دو

$$\text{نقطه } (x_1, y_1) \text{ و } (x_2, y_2) \text{ را می‌نویسیم: } y = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1}(x - x_1) + y_1$$

تابع هزینه - تابع درآمد = تابع سود

- برای آن که سوددهی آغاز شود جواب معادله $(= \text{سود})$ را به دست می‌آوریم. سپس به تعداد جواب معادله یک واحد اضافه می‌کنیم.

پاسخ تشریحی:

ابتدا تابع هزینه را به دست می‌آوریم و سپس تابع سود را محاسبه می‌کنیم:

$$(20, 850), (25, 1000)$$

$$m = \frac{1000 - 850}{25 - 20} = \frac{150}{5} = 30$$

$$y - 1000 = 30(x - 25) \rightarrow y = 30x + 250$$

$$\left. \begin{array}{l} C(x) = 30x + 250 \\ R(x) = 55x \end{array} \right\} \xrightarrow{C(x) - R(x)} P(x) = 30x + 250 - 55x = 250 - 25x$$

$$P(x) = 0 \Rightarrow 250 - 25x = 0 \Rightarrow x = 10$$

کالا ۱۱ = آغاز سوددهی $\rightarrow$

۲ ۱۵

منحنی نرمال:

در یک جامعه نرمال تقریباً ۹۹/۹ درصد داده‌ها در فاصله $(\bar{x} - 3\sigma \text{ و } \bar{x} + 3\sigma)$ و تقریباً ۹۶ درصد داده‌ها در فاصله $(\bar{x} - 2\sigma \text{ و } \bar{x} + 2\sigma)$ و تقریباً ۶۸ درصد داده‌ها در فاصله $(\bar{x} - \sigma \text{ و } \bar{x} + \sigma)$ قرار دارند.

پاسخ تشریحی:

می‌دانیم که ۹۶ درصد داده‌ها در فاصله $(\bar{x} - 2\sigma, \bar{x} + 2\sigma)$ قرار دارد، داریم:

$$(\bar{x} - 2\sigma, \bar{x} + 2\sigma) = (220, 230) = (225 - 5, 225 + 5)$$

$$\Rightarrow 2\sigma = 5 \Rightarrow \sigma = 2.5 \Rightarrow \sigma^2 = 6.25$$

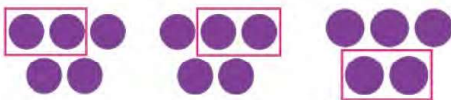

جایگشت:

برای محاسبه جایگشت‌های n شیء با توجه به شرایط مسئله و اصل ضرب تعداد حالت‌های مطلوب را به دست می‌آوریم. جایگشت m شیء در یک ردیف برابر $m!$ است. اگر دو شیء را بخواهیم در کنار هم داشته باشیم آن دو را یک بسته در نظر می‌گیریم که در کنار هم به $2!$ حالت جایگشت می‌توانند داشته باشند.

پایه تشریحی:

در سه حالت زیر علی و حسن در یک بسته قرار می‌گیرند و در اتاق‌های کنار هم هستند که البته در کنار هم $2!$ جابه‌جایی دارند و سه نفر دیگر نیز به $3!$ جابه‌جا می‌شوند. پس:

$$2! \times 3! + 2! \times 3! + 2! \times 3! = 36$$

در محاسبه تعداد حالت‌های یک پیشامد زمانی که می‌خواهیم n شیء را طوری جایگشت دهیم که ابتدا و انتهای آن‌ها از تعداد m شیء خاص باشد به $\binom{m}{2}$ حالت ابتدا آن دو شیء اول و آخر را انتخاب می‌کنیم و جابه‌جایی اول و آخر به $2!$ حالت امکان‌پذیر است سپس $(n-2)$ شیء دیگر نیز به $(n-2)!$ حالت جایگشت داده می‌شوند.

$$\Rightarrow n(A) = \binom{m}{2} \times 2! \times (n-2)!$$

پایه تشریحی:

ابتدا $n(S)$ و $n(A)$ را به دست می‌آوریم:

$$n(S) = 7!$$

جایگشت نفر اول و آخر

$$n(A) = \binom{3}{2} \times 2! \times 5!$$

جایگشت ۵ نفر دیگر
انتخاب ۲ نفر از ۳ نفر
مدرسه A

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{3 \times 2 \times 5!}{7!} = \frac{6 \times 5!}{7 \times 6 \times 5!} = \frac{1}{7}$$

محاسبه جذر به کمک رابطه بازگشتی:

برای محاسبه $\sqrt{k}$ از دنباله بازگشتی با $a_1 = k$ و $a_{n+1} = \frac{1}{2} \left(a_n + \frac{k}{a_n} \right)$ استفاده می‌کنیم. هرچه قدر مقدار $n+1$ بیشتر باشد مقدار تقریبی $\sqrt{k}$ دقیق‌تر است.

روش اول:

$$a_{n+1} = \frac{1}{2} \left(a_n + \frac{a_1}{a_n} \right), \quad a_1 = \frac{1}{2} \left(k + \frac{k}{k} \right)$$

$$a_2 = \frac{1}{2} \left(a_1 + \frac{k}{a_1} \right)$$

$$\frac{17}{12} = \frac{1}{2} \left[\frac{1}{2} \left(k + \frac{k}{k} \right) + \frac{k}{\frac{1}{2}(k+1)} \right] \Rightarrow k = 2$$

روشن دوم:

چون $a_3 = \frac{17}{12} \approx 1/41$ و $\sqrt{2} \approx 1/4$ پس $k = 2$ است.

۱۹

واسطه هندسی:

اگر سه جمله a_n, a_m, a_k از یک دنباله حسابی، سه جمله متوالی از یک دنباله هندسی باشند، آن گاه a_m را واسطه هندسی بین دو جمله دیگر می‌گوییم و داریم:

$$(a_m)^2 = a_n \times a_k$$

پاسخ تشریحی:

با توجه به اطلاعات مسئله داریم:

$$\sqrt{a_2}, \sqrt{a_9}, \sqrt{a_{16}}$$

$$\sqrt{a_1 + d}, \sqrt{a_1 + 8d}, \sqrt{a_1 + 15d}$$

$$(\sqrt{a_1 + 8d})^2 = (\sqrt{a_1 + d})(\sqrt{a_1 + 15d})$$

$$\Rightarrow a_1 + 8d = \sqrt{a_1^2 + 16a_1d + 15d^2}$$

$$\Rightarrow \cancel{a_1^2} + \cancel{16a_1d} + 64d^2 = \cancel{a_1^2} + \cancel{16a_1d} + 15d^2$$

$$\Rightarrow 64d^2 = 15d^2 \Rightarrow d = 0 \Rightarrow \sqrt{a_1}, \sqrt{a_1}, \sqrt{a_1} \Rightarrow r = \frac{a_2}{a_1} = \frac{a_9}{a_2} = \frac{a_{16}}{a_9}$$

۲۰

تابع نمایی:

$$n = am^b + k$$

تابع نمایی $f(x) = ax^b + k$ اگر از نقطه (m, n) بگذرد آن گاه $f(m) = n$ است و داریم:

پاسخ تشریحی:

با توجه به $f(0) = 2$ و $f(\frac{1}{2}) = 4$ داریم:

$$f(x) = 5 - 3^{ax+b}$$

$$f(0) = 2 \Rightarrow 2 = 5 - 3^b \Rightarrow 3^b = 3^1 \Rightarrow b = 1$$

$$f(\frac{1}{2}) = 4 \Rightarrow 4 = 5 - 3^{\frac{1}{2}a+1} \Rightarrow 3^{\frac{1}{2}a+1} = 3^1 \Rightarrow \frac{1}{2}a+1 = 1 \Rightarrow a = -2$$

$$\Rightarrow f(x) = 5 - 3^{-2x+1}$$

$$f(-\frac{1}{4}) = 5 - 3^{\frac{1}{2}+1} = 5 - 3^{\frac{3}{2}} = 5 - 3\sqrt{3} \xrightarrow{\text{مقدار تقریبی}} 5 - 3\sqrt{3} \approx -0.1$$

$$\Rightarrow [-0.1] = -1$$

۴ ۲۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ کتاب «مکاتیب» از مولانا به «نثر» است.
- ۲ کتاب «فیه ما فیه» از مولانا به «نثر» است.
- ۳ کتاب «عین‌الحیات» از علی بن حسین واعظ کاشفی به «نثر» است.

۳ ۲۲

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز مثلاً، یک - هزار / یک هزار (ویژگی‌های شعر سبک خراسانی)
- ۲ کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات در مقایسه با دوره‌های بعد؛ گبر - جوشن (ویژگی‌های شعر سبک خراسانی)
- ۳ آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان؛ (ویژگی‌های فکری نثر فارسی در سده‌های پنجم و ششم)

۲ ۲۳

بررسی سایر گزینه‌ها:

وجود کلماتی نظیر «گازر»، «همی بیاموزم»، «روبه» و «حیله‌ساز» به ترتیب در گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» یادآور نقد شعر عطار در علوم و فنون ادبی دهم است!

۲ ۲۴

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ عبارت این گزینه مربوط به ویژگی‌های «زبانی» سبک عراقی است.
- ۲ مربوط به ویژگی‌های «نثر» سبک عراقی است نه «شعر»!
- ۳ «مضمون‌سازی» از ویژگی‌های فکری شعر سبک هندی است.

۳ ۲۵

پاسخ تشریحی:

کاربرد فراوان آرایه‌های ادبی تشبیه، تلمیح، حسن تعلیل، حس‌آمیزی، تمثیل و اسلوب معادله و نیز استفاده از ردیف بلند و طولانی از ویژگی‌های ادبی سبک هندی هستند. با توجه به این توضیح تمام ابیات صورت سؤال می‌تواند در زمره سبک هندی قرار گیرد. پاسخ سازمان سنجش گزینه «۳» می‌باشد. (بیت از صائب، معروف‌ترین شاعر سبک هندی است).

چون بیت اسلوب معادله ندارد (چون واژه «این» در مصراع دوم به «عشق» در مصراع اول برمی‌گردد و اسلوب معادله داشتن بیت را زیر سؤال می‌برد) شاید طراح یک سؤال بسیار گمراه کننده داده است و به جای آن که پرسد در کدام بیت اسلوب معادله به کار نرفته است پرسیده است کدام بیت با ویژگی‌های ادبی شعر سبک هندی هم‌خوانی ندارد. در مجموع این سؤال بسیار سلیقه‌ای طرح شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ این بیت به خاطر داشتن «که» در ابتدای مصراع دوم اسلوب معادله ندارد اما از لحاظ معنایی می‌توان نوعی ارتباط بین دو مصراع درک کرد. تمثیل هم در بیت وجود دارد و از این جهت به سبک هندی مربوط می‌شود.

بیت از «کلیم کاشانی» از شعرای معروف سبک هندی است. تصویر به کار رفته در این بیت کاملاً بیانگر سروده‌های سبک هندی است. «انگشت ندامت»، «انگشت حیرت»، «انگشت پریشانی» و ترکیب‌هایی از این نوع معمولاً در سبک هندی دیده می‌شوند. حسن تعلیل بیت نیز مؤید ویژگی ادبی سبک هندی است.

این بیت نیز از «صائب» است. استفاده از ردیف بلند و طولانی «یاد می‌آید مرا» از ویژگی‌های مهم ادبی سبک هندی است.

۱ ۲۶

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ «گلشن صبا» از فتحعلی خان صبای کاشانی (بازگشت ادبی)

۳ «گنجینه نشاط» از میرزا عبدالوهاب نشاط (بازگشت ادبی)

۴ خداوندنامه از فتحعلی خان صبای کاشانی (بازگشت ادبی)

۱ ۲۷

بررسی همه گزینه‌ها:

۱ هیچ اشتباهی وجود ندارد.

۲ تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران مربوط به دوره دوم شعر معاصر است.

۳ «احمد محمود، علی محمد افغانی، هوشنگ گلشیری» از شناخته شده‌ترین نویسندگان دوره مقاومت می‌باشند.

۴ صادق هدایت، بزرگ علوی و صادق چوبک گروه موسوم به نویسندگان نسل اول هستند.

۲ ۲۸

پاسخ تشریحی:

در گزینه «۲» جای داستان و فیلم‌نامه جابه‌جا شده است: «بدوک» از فیلم‌نامه‌ها و «ضیافت»، «جای پای خون» و «کشتی پهلوان گرفته» حاصل تجربه‌های داستانی سید مهدی شجاعی در زمینه ادبیات مذهبی هستند.

۴ ۲۹

پاسخ تشریحی:

در بیت حسن تعلیلی دیده نمی‌شود: اگر به این دو نصیحت عمل کنی خوشبخت می‌شوی، اول آن که خوش باش و بر خودت سخت مگیر دوم آن که گناه مکن.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ برای سینه‌چاک بودن گندم دلیل شاعر ذکر شده است (رزق و روزی عاشق سینه چاک انسان است).

۲ برای سرخ‌رویی گل سرخ دلیلی شاعرانه ذکر شده است (نعمه بلبل سبب سرخ‌رویی گل شده است).

۳ برای پدیده خواب دلیلی ذوقی و شاعرانه ذکر شده است (به این خاطر می‌خواهم تا تو را در خواب ببینم).

۳۰ ۱

بررسی همه گزینه‌ها:

- ۱ **پارادوکس:** شاهد هر جایی که رخساره به کس ننماید / استعاره: شاهد (معشوق)
(البته استعاره دانستن «شاهد» خالی از اشکال نیست.)
- ۲ **تشریح بیت:** در عین خردمندی پاکدامن و خوش اخلاق است. صورتی است که در او معانی بسیاری یافت می‌شود. (استعاره و پارادوکس ندارد.)
- ۳ **استعاره:** سلسله (زلف یار) / **پارادوکس (متناقض‌نما):** سلسله و زنجیر را سرمایه دانستن و نیز فرزانه‌ای که دیوانه است می‌تواند پارادوکس باشد. (این گزینه هم می‌تواند پاسخ درست این تست باشد.)
- ۴ **پارادوکس:** «نان حلال شیخ» و «آب (شراب) حرام ما» متضاد و مقابل هم‌دیگرند اما شاعر ادعا کرده‌است که «نان حلال» نمی‌تواند بر «آب حرام» در روز بازخواست پیشی بگیرد. این مفهوم پارادوکس دارد. / استعاره ندارد.

۳۱ ۴

پاسخ تشریحی:

ایهام تناسب: آهو در مصراع اول به معنی «عیب» / «نقص» / «قصور» است اما در معنای «غزال» که در مصراع اول غیرقابل قبول است با «سگ» تناسب دارد. واژه «تازی» هم دارای ایهام تناسب است (۱) تاختن (۲) سگ شکاری (غیر قابل قبول) / **تشبیه:** بند حرص و چون سگ / **ایهام:** «آهو» در مصراع دوم در هردو معنی «عیب» و «غزال» پذیرفتنی است. / **استعاره:** صحرا (قناعت) شاعر ابتدا قناعت را به صحرا تشبیه کرده است و در ادامه از این تشبیه فقط «مشبه‌به» را ذکر نموده است (استعاره مصرحه).

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ اسلوب معادله در بیت دیده نمی‌شود.
- ۲ لف و نشر در بیت دیده نمی‌شود.
- ۳ لف و نشر در بیت دیده نمی‌شود.

۳۲ ۲

پاسخ تشریحی:

ایهام: «زدی» در دو معنا پذیرفتنی است: ۱- بر من تابیدی ۲- بر سرم زدی
«پست» نیز در دو معنا قابل فهم است: ۱- حقیر و فرومایه ۲- کوتاه شده (فیتیلۀ شمعی که سرش را بزنند و پست و کوتاه شده باشد).
سه تشبیه: ۱- چشمۀ خورشید ۲- تو مثل چشمۀ خورشیدی ۳- من مثل سایه‌گه بیدم

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ **تشبیهات:** ۱- تو مثل شمع شدی ۲- تو قبلۀ جمع شدی ۳- من دود پراکنده شدم / ایهام: جمع (در مصراع دوم) می‌تواند در دو معنا پذیرفتنی باشد: ۱- مجموع و آسوده خاطر ۲- جمعیت
- ۳ **تشبیهات:** ۱- تو به میرشکار ۲- تیر جفا ۳- هم چو زمین
- ۴ **تشبیهات:** ۱- من مثل باز توام ۲- تو مثل شاه و شاهنشاه من هستی / ایهام: ندارد.

۳۳ ۳

پاسخ تشریحی:

تشبیهات: ۱- من به بادپای روح ۲- بادپای روح ۳- من به بادبان نوح ۴- تشبیه لب ساقی به چشمه کوثر و برتر نسبت به آن (تشبیه تفضیلی) ۵- لاله روی (کسی که روی اش مثل لاله سرخ و زیباست) ۶- هر سو مثل گلشن است. استعاره: ۱- لعل (لب) ۲- ساقی (واسطه فیض، یار)

۳۴ ۴

پاسخ تشریحی:

آرایه‌های ابیات گزینه «۱» صحیح است.

در کلید منتشرشده از سوی سازمان سنجش پاسخ این سؤال گزینه «۴» اعلام شده است اما پاسخ درست گزینه «۱» است.

بیت «الف»: جناس افزایشی: دوست، دوستی / تضاد: دشمنی، دوستی

بیت «ج»: پارادوکس: آزادگان گرفتار / حسن تعلیل: برای گرفتار شدن آزادگان در مصراع دوم دلیلی ذوقی و ادبی ذکر می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

بیت «ب»: موازنه ندارد زیرا «سخن و نسبت» با هم «هم وزن» نیستند. تشبیه: طوطی خط، لب یار به شکر

بیت «د»: کنایه: دل به دست آور کنایه از رضایت خاطر او را فراهم می‌کند: / ایهام ندارد.

۳۵ ۲

بررسی موارد:

بیت «الف»: استعاره مصرحه: عقیق (لب سرخ یار)

بیت «ب»: بین دو مصراع اسلوب معادله برقرار است.

بیت «ج»: موازنه: تمام کلمات دو مصراع دارای سجع متوازن هستند.

بیت «د»: تشبیه: مردمک چشم به قارون مانند شده است.

چون بیت «ب» فاقد پارادوکس و حسن تعلیل است گزینه‌های «۳» و «۴» حذف می‌گردد. بیت «الف» چون حسن تعلیل ندارد گزینه «۱» نیز حذف می‌گردد.

توجه «داغ» در بیت «ب» می‌تواند در دو معنی «مصیبت، اندوه، غزا» و «سوزاندن جایی از بدن حیوان یا برده» پذیرفتنی باشد و ایهام داشته باشد.

۳۶ ۴

پاسخ تشریحی:

تشبیه: در بیت «د»، «حلاوت‌خانه وحدت» اضافه تشبیهی است.

ایهام: در بیت «ج» واژه «قلب» در دو معنی پذیرفتنی است و ایهام دارد: ۱- دل ۲- سکه تقلبی.

لف و نشر: در بیت «ب» واژه‌های «لطف» و «قهر» لف و «نظر مرحمت» و «حلقه فتراک» نشر محسوب می‌گردند. (لف و نشر مرتب)

مجاز: در بیت «الف» واژه «جهان» مجاز از مردم جهان به علاقه محلیه است.

۳۷ ۳

پاسخ تشریحی:

در بیت گزینه «۳» واژگانی که قافیه درونی بیت به حساب می‌آیند همگی به مصوت بلند «آ» ختم شده‌اند: بینوا، آشنا، بلا. پس قاعده قافیه در این جا

قاعده «۱» است. و چون قافیه‌ها دارای حروف الحاقی هستند پس قافیه‌ها دارای تبصره نیز هستند.

۲ ۳۸

پاسخ تشریحی:

۱- بر، سر ۲- دوخته، سوخته (پاسخ این تست نیز خالی از اشکال نیست. باتوجه به این که «بر دوخته» یک واژه است منطقاً نمی‌تواند به عنوان دو واژه قافیه محسوب گردد.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ کسی، بسی

۲ زشت کیش، پشت‌ریش

۳ غم، بچم (توجه: طراح محترم «گریبان» و «جوانان» را قافیه نگرفته است.)

۱ ۳۹

پاسخ تشریحی:

باتوجه به این که هجای پایای مصراع در هر حال باید بلند محسوب گردد پس گزینه «۱» پاسخ تست می‌باشد.

۳ ۴۰

مصراع دوم دارای «۱۴» هجا است که سه هجای «واب داد، دید» به صورت هجای کشیده می‌باشند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ وزن بیت «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» است پس وزن بیت دوری نیست.

۲ فقط دارای اختیار وزنی است. هجای پایان مصراع اول کشیده است که باید بلند محسوب گردد. بیت اختیار زبانی ندارد.

۳ بیت در بحر «رجز» نیست زیرا بر وزن مستعلن نیامده است.

۳ ۴۱

پاسخ تشریحی:

در گزینه «۳» وزن درون کمانک کاملاً نادرست آمده است. شکل صحیح وزن این گونه است: مفعول فاعلات / مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن) است.

در	رو	ی	مَن	مَ	خَند	شی	ری	نی	ی	ن	گا	ه	تُ	بَر	مَن	حَ	رام	باد
-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	-	U

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ فعلات فاعلاتن // فعلات فاعلاتن

کُ	لَ	مَن	تُ	را	زَ	ما	را	بَ	کُ	دام	دی	و	کُف	تی
U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	U	-	U	-	-

۲ فاعلاتن فاعلاتن فع لن / فاعلاتن فع لن

سَر	بَ	رَف	راش	تَ	نُ	أف	تا	دَن	دُ	بَ	را	دَر	هَس	تَند
-	U	-	U	U	U	-	-	-	U	U	-	-	-	U

۲ فعلون فعل / فعلون فعل / فعلون فعلون فعل

خُ	رو	شید	رعد
U	-	U	U-

ب	جُن	بید	میغ
U	-	U	U-

د	رَح	شید	بَر	قی	ب	ما	نَن	د	تیر
U	-	U	-	-	U	-	-	U	U-

۱ ۴۲

پاسخ تشریحی:

در بیت نخست هجایی از آخر «فعلون» حذف نشده است: فعلون فعلون فعلون فعلون (مقارب مثنی سالم)

د	لا	خَر	دَس	ت	ع	مَش	می	گ	ری	زَد
U	-	-	U	U-	U	-	-	U	-	-

پرسی سایر گزینه‌ها:

۲ فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن (رمل مثنی محذوف)

چُن	ش	وَم	خا	ک	ر	سَر	دا	مَن	ب	یَف	شا	تَد	ز	مَن
-	U	-	-	U	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

۳ مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن (هزج مثنی سالم)

ع	نی	مَت	دایم	ء	گر	رو	زی	ب	شا	دی	دَر	ر	سی	ءِی	دِل
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-

۴ مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن (رجز مثنی سالم)

ا	خِر	ن	گا	هی	باز	کُن	وَق	تی	ک	نَز	ما	بُی	ذ	ری
-	-	U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

۲ ۴۳

پاسخ تشریحی:

در بیت صورت سؤال مصوت بلند «ی» و «و» به کار نرفته است و اختیار شاعری زبانی «تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه» نمی‌تواند در آن به کار رفته باشد. در هجای هفتم مصراع اول حذف همزه به کار رفته است.

مَر	د	گا	ن	چ	م	نَز	دَع	و	ت	حَق	زَن	د	ش	دَنَد
-	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U-
کُفر	ها	شاز	ه	م	عَز	رَح	م	ت	حَق	ءِی	ما	شَد		
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	UU	-	-

پاسخ تشریحی: بررسی سطرگزیندها:

- ۱ ابدال در هجای سیزدهم مصراع دوم
بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه در هجای چهارم مصراع اول
- ۲ در هجای هفتم مصراع اول حذف همزه به کار رفته است.
بلند تلفظ کردن هجای پایانی در انتهای مصراع اول
- ۳ در رکن اول هردو مصراع شاعر به جای «فاعلاتن» از «فعلاتن» استفاده کرده است.
ابدال در هجای سیزدهم مصراع دوم

۳ ۴۴

پاسخ تشریحی:

در بیت گزینه «۳» هر سه نوع اختیار زبانی دیده می شود.

ی	آف	تا	رو	ش	ن	وی	سا	ی	ی	ه	مای
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U	U-
ما	را	ن	گا	هی	ت	ما	مس	ت	گر	ک	نی
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	U	-

- اختیار حذف همزه: هجای ششم مصراع دوم
اختیار تغییر مصوت کوتاه به بلند: هجای دوازدهم مصراع اول
اختیار تغییر مصوت بلند به کوتاه: هجای پنجم مصراع دوم

۱ ۴۵

پاسخ تشریحی:

ابیات صورت سؤال از سعدی است نه نظامی. قالب شعر «مثنوی» است.

پاسخ تشریحی: بررسی سطرگزیندها:

- ۲ قافیه براساس قاعده ۲ می باشد (مصوت + صامت). حروف «ب» و «ش» حرف روی می باشند.
- ۳ سنجیده سخن گفتن و نیز ترجیح خاموشی بر سخن ناصواب مفهوم مشترک گزینه «۳» و بیت صورت سؤال است.
- ۴ وزن بیت صورت سؤال و گزینه «۴» «مفتعلن مفتعلن فاعلن» است.

۲ ۴۶

پاسخ تشریحی:

مفهوم همه ابیات به استثنای بیت گزینه «۲» این است که اگر به دیگران بد کنی حتماً اثرات آن به تو باز خواهد گشت.
بیت گزینه «۲»: روزگار آن قدر قدرت دارد که می تواند بلافاصله سور را به ماتم یا ماتم را به سور تبدیل کند. (قدرت روزگار)

F ۴۷

پاسخ تشریحی:

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال با بیت گزینه «۴»: معشوق حتی اگر مرگ عاشق را هم بخواهد عاشق با رضایت گردن می‌نهد چرا که رضایت معشوق مهم است نه جان عاشق.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ بُرنده‌تر بودن ابروی کمان‌آسای یار از شمشیر تیز کفار!

۲ فراموش نشدن عشق و دلدادگی حتی پس از مرگ.

۳ تسلیم محض در برابر یار (خواه پیرورد و خواه خونش بریزد در هر حال عاشق تسلیم محض است).

چون در بیت صورت سؤال سخن از «پروردن» نشده است و تنها از «کشتن و مرگ» سخن رفته است پس این بیت به نسبت بیت گزینه «۴» تناسب کمتری با بیت صورت سؤال دارد.

I ۴۸

پاسخ تشریحی:

در همه ابیات به استثنای بیت گزینه «۱» این تصویر مشترک تکرار شده است که «پیری به دنبال جوانی‌اش می‌گردد و از پیدا کردن آن نیز مأیوس گشته است». در بیت گزینه «۱» اما صحبت از پیری و کهنسالی نیست. شاعر به دنبال زندگانی است اما جوانی‌اش تمام می‌شود و به زندگانی راحت دست نمی‌یابد.

F ۴۹

پاسخ تشریحی:

در بیت صورت سؤال به این مفهوم اشاره شده است که زیبایی‌های طبیعت شاعر را به یاد معشوق و زیبایی‌های او می‌اندازد. این تصویر در تمام ابیات به استثنای بیت گزینه «۴» دیده می‌شود. در بیت گزینه «۴» شاعر می‌گوید دیوانه‌ای را در شهر دیدم که مرا به یاد دیوانگی‌های تو می‌انداخت و صحبت از زیبایی‌های طبیعت نشده است که ذهن شاعر را به زیبایی معشوق هدایت کنند.

۳ ۵۰

پاسخ تشریحی:

در بیت صورت سؤال و تمامی ابیات به استثنای بیت گزینه «۳» صحبت از فصل بهار و رویش گل‌ها و گیاهان در هنگام بهار شده است. مفهوم بیت گزینه «۳» اما کمی متفاوت است. شاعر می‌گوید: هنگام بهار شراب نوشیدن خوشایند است و غلتیدن و چمیدن بر روی گل و سبزه‌ها هنگام بهار لذت‌بخش است.

پاسخ تشریحی:

- الف:** کلان و عینی ← بورس اوراق بهادار
د: عینی و خرد ← علائم راهنمایی و رانندگی ← نمادها و نشانه‌ها عینی و خردند
ب: ذهنی و خرد ← خاطرات سفر ← سفر کردن ← کنش اجتماعی
ج: کلان و ذهنی ← ادبیات فارسی

عقاید و ارزش‌ها پدیده‌هایی کلان و ذهنی هستند.
 کنش اجتماعی ← عینی‌ترین و خردترین پدیده اجتماعی است.

پاسخ تشریحی:

فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی به یکدیگر وابسته‌اند و بدون یکدیگر محقق نمی‌شوند. به عبارت دقیق‌تر فرصت‌ها و محدودیت‌ها دو روی یک سکه‌اند، مردمی که به یک زبان سخن می‌گویند، باید قواعدش را بیاموزند و در چارچوب آن حرف بزنند. آن‌ها نمی‌توانند هرگونه که دلشان بخواهد صداها، حرف‌ها و کلمات و جملات را به کار ببرند. این حال همین محدودیت‌ها، فرصت ارتباط با هم‌زمانان و مبادله معانی پیچیده را فراهم می‌آورد.

پاسخ تشریحی:

شکل‌گیری نظام سیاسی: مجموعه سازوکارهایی که برای اعمال سیاست‌های جهان اجتماعی وجود دارد، نظام سیاسی را شکل می‌دهد.
پیامدهای کنش: این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد.
 حکومتی که در آن اکثریت افراد به شیوه انسان محور و بر اساس فضیلت و حقیقت حضور دارند، در دیدگاه فارابی جماعیه (جامعه آزادی) نام دارد.

بررسی موارد:

ویژگی نوع اول حرکت‌های اعتراض آمیز مذهبی (در دوره رنسانس) ← فقط با قدرت پاپ مخالفت داشتند و با جریان دنیاگرا تقابل نداشتند.
 شباهت استبداد قومی و استبداد استعماری ← هر دو هویت غیر اسلامی داشتند.
 تفاوت استعمار نو و استعمار قدیم ← در استعمار نو، استعمارگران پنهان و مجریان آشکارند، در استعمار قدیم استعمارگران حضور مستقیم و آشکار دارند.

بررسی موارد:

مصادق فرهنگ جدید غرب ← شکل‌گیری نخستین انقلاب لیبرال در جهان (انقلاب فرانسه)
 مصادق رنسانس ← شکل‌گیری پروتستانتیسم (حرکت‌های اعتراض آمیز مذهبی)
 مصادق پسامدرن ← پایان قرن بیستم (پسامدرن) نگاه معنوی و دنیوی به سطوح مختلف زندگی انسان‌ها بازگشت، بعضی متفکران از این موج که نشانه بحران معنویت در فرهنگ غرب است با عناوین افول سکولاریسم و پساسکولاریسم یاد کردند.
 مصادق سکولاریسم ← پیدایش دولت - ملت‌ها، که به‌طور رسمی جدایی خود را از دین اعلام کردند، و خود را با ویژگی‌های تاریخی، جغرافیایی و خصوصاً نژادی و قومی می‌شناختند.

بررسی موارد:

- هر چه همبستگی اجتماعی میان افراد یک گروه بیشتر باشد انحراف اجتماعی در آن گروه کاهش می‌یابد ← (رویکرد تبیینی)
- جوامع از انسان‌ها، نهادها، سازمان‌ها و بسیاری از عناصر دیگر تشکیل شده‌اند که با نظم خاصی در کنار هم قرار دارند ← (رویکرد تبیینی)
- گاهی جهان اجتماعی و ساختارهای آن که به دست خود انسان‌ها ایجاد شده‌اند سازندگان خود را به زیر سلطه در می‌آورند ← (رویکرد انتقادی)
- بر اساس حقیقت و فضیلت به نقد کنش‌ها و روابط میان انسان‌ها و جوامع نمی‌پردازد. ← (رویکرد انتقادی)

بررسی موارد:

- الف:** وجه مشترک قدرت تنبیهی و تشویقی: ابزارهای اعمال قدرتی که پیروی کننده نسبت به تبعیت خود، آگاهی دارد.
- ب:** مهم‌ترین منبع قدرت (در جوامع امروزی) سازمان است که در درجه نخست با قدرت اقتناعی خویشاوند است.
- ج:** امروزه بیشترین قدرت‌ها درون سازمان‌ها متمرکز شده است؛ مثلاً در شرکت‌های بزرگ از سهم مالکیت و نقش سهامداران کاسته شده و بر نقش مدیر و مشاوران افزوده شده است.
- د:** در سازمان میان ارزش و دانش ارتباط متقابل وجود دارد و سازمان براساس ارزش اجتماعی دانش، اعمال قدرت می‌کند.

پاسخ تشریحی:

جامعه‌شناسی تفسیری، سیاست و قدرت را پدیده‌های معنادار و ارزشی می‌داند اما صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند. جامعه‌شناسی تبیینی با منحصر کردن علم به علم تجربی که صرفاً به توضیحات مادی و محسوس را مطالعه می‌کند، ارزش‌های انسانی از جمله ارزش‌های سیاسی را که تماماً مادی و محسوس نیستند، قابل مطالعه علمی نمی‌داند. جامعه‌شناسی انتقادی، یافتن راهی برای داوری علمی درباره ارزش‌های اجتماعی به ویژه در عرصه سیاست و قدرت را هنروری می‌داند.

پاسخ تشریحی:

پسری	سفید پوست،	با وضعیت اقتصادی مرفه،	اما ضریب هوشی پایین
تفاوت اسمی	تفاوت اسمی	تفاوت رتبه‌ای اجتماعی	تفاوت رتبه‌ای طبیعی

در کارخانه‌ای که مشغول کار بود نتوانست به عضویت در هیئت مدیره کارخانه راه یابد.

تفاوت رتبه‌ای اجتماعی

پاسخ تشریحی:

مدینه ضاله، جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدینه فاضله شکل می‌گیرد. در مدینه ضاله، نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله هم تحریف می‌گردند و آرمان‌ها، ارزش‌ها و امور غیر عقلانی، آرمان‌ها و ارزش‌های عقلانی معرفی می‌شوند. عبارت نادرست در رابطه با مدینه جاهله ← در اثر انحراف عملی از مدینه فاضله به وجود می‌آید. شکل صحیح عبارت نادرست: در مدینه جاهله، علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد اما علمی که از ارزش‌ها، آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید، وجود ندارد. فارابی، جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهره‌اند، مدینه جاهله نامیده است.

۶۱

پاسخ تشریحی:

مشابهت دیدگاه‌های نظری اسپنسر، کنت و دورکیم، نگاه خطی به تاریخ بشر دارند، در این دیدگاه همه جوامع در یک خط قرار می‌گیرند. تصمیم‌گیری درباره مسائل مشترک و رفع اختلاف‌ها و تضادها میان افراد و گروه‌هایی که با هم زندگی می‌کنند در زندگی اجتماعی، سیاست و عمل سیاسی را پدید می‌آورند.

۶۲

بررسی موارد:

– علت نادیده گرفتن پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی ← دست‌یابی به پاسخ‌های ساده و کاملاً قابل پیش‌بینی درباره چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی.

– علل سوق دادن (کشاندن) جامعه‌شناسی به داورى درباره ارزش‌ها و انتقاد از آن‌ها ← فاصله میان وضع موجود و وضع مطلوب جهان اجتماعی.
– علت خودکشی ← مرگ یک جهان اجتماعی هنگامی رخ می‌دهد که با وجود به کارگیری تمامی ظرفیت‌های خود از پاسخ‌گویی به نیازهای طبیعی و جسمانی یا فطری و معنوی انسان‌ها باز می‌ماند. جهان اجتماعی که متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد عمل نکند و به پرسش‌های آن‌ها درباره معنای زندگی و مرگ پاسخ ندهد و از این پرسش‌ها غفلت کند، به پوچ‌انگاری می‌رسد و نشاط زندگی را از دست می‌دهد و با انواع مختلف آسیب‌ها مانند یأس، ناامیدی و خودکشی روبه‌رو می‌شود.

۶۳

بررسی موارد:

خطرات سلطه فرهنگ غرب و فراموشی فرهنگ و هویت اسلامی را مطرح کرده است ← سید جمال‌الدین اسدآبادی
درباره هنجارها، نحوه رفتار و سبک زندگی کنشگران سخن می‌گوید ← طرایی
نظریه نوگرایی اسلامی را مطرح کرد ← طه عبدالرحمن
جهان متجدد در جهت برخورداری از زندگی دنیوی و تسلط انسان بر عالم گام برمی‌دارد ← ماکس وبر

۶۴

پاسخ تشریحی:

– منورالفکران، مشروطه را نوعی حاکمیت سکولار مانند دولت انگلستان می‌دانستند.
– جامعه‌شناسان در مطالعه نابرابری‌های اجتماعی، به قشربندی اجتماعی در جوامع توجه دارند.
– دانایی از نادانی بهتر است در حیطه ارزش‌های نهاد تعلیم و تربیت است.

۶۵

پاسخ تشریحی:

انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ روسیه، به دلیل سکولار بودن، درون فرهنگ غرب قرار می‌گرفت.
اصل انقباض و انبساط فلزات در علوم طبیعی و عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی ← با عقل ابزاری (تجربی) شناسایی می‌شود.
رعایت حقوق دیگری نمونه تحقق یک ارزش است.
براساس نگرشی که جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند، جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آن‌هاست.

پاسخ تشریحی:

مسئله در پژوهش همان سؤال ذهنی پژوهش‌گر است که معمولاً به صورت سؤالی مطرح می‌شود. گزینه ۱ فاقد این ویژگی است. همچنین جمله مطرح شده اصلاً مسئله ذهنی نیست بلکه نوعی پاسخ تلقی می‌شود.

برای تشخیص فرضیه می‌بایست به نکات زیر توجه کرد:

- ۱- در فرضیه رابطه بین موضوعات مورد مطالعه بررسی می‌شوند.
- ۲- فرضیه حتماً به صورت جمله خبری است و جملات سؤالی و دستوری فرضیه نیستند (مسئله جمله سؤالی است).
- ۳- واژه‌هایی که در آن‌ها شک و تردید وجود دارد (احتمالاً، ممکن است، شاید) در فرضیه بیان نمی‌شوند.
- ۴- واژه‌هایی که در آن‌ها قطعیت وجود دارد (قطعاً، مطمئناً) در فرضیه بیان نمی‌شوند.
- ۵- واژه‌هایی که بیان‌گر شانس و تصادف هستند در فرضیه بیان نمی‌شوند.
- ۶- واژه‌هایی که بار ارزشی به جمله می‌دهند در فرضیه بیان نمی‌شوند.

در گزینه‌های سؤال، گزینه ۱ دارای بار ارزشی (مثبت) و گزینه‌های ۳ و ۴ به صورت سؤالی هستند. در مورد نظریه نیز باید به این نکته توجه داشته باشیم که مجموعه‌ای از اصول و قوانین علمی، نظریه را شکل می‌دهد. گزینه ۱ فاقد این ویژگی می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱- استدلال منطقی بر اساس امور عینی (ویژگی دوره کودکی) - یادگیری و کاربرد راهبردهای تقویت حافظه (رشد شناختی دوره نوجوانی)
- ۲- به‌کارگیری مهارت‌های کنترل خشم برای مهار هیجانات (رشد هیجانی دوره نوجوانی) - بی‌ثباتی و تحریک‌پذیری در بروز هیجانات (رشد هیجانی دوره نوجوانی)
- ۴- داشتن توجه گزینشی و داشتن تمرکز بر اطلاعات مرتبط (رشد شناختی دوره نوجوانی) - توانایی در نظر گرفتن احتمال‌های مختلف در انجام کار (رشد شناختی دوره نوجوانی)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱- رشد درک اخلاقی یک موقعیت شخصی و درون‌فردی نیست، بلکه مربوط به موقعیت اجتماعی است.
- ۲- تغییرات فیزیولوژیکی و هورمونی، مربوط به رشد هیجانی نوجوان است. هم‌چنین گزاره «توجه صرف نوجوان به مصلحت خود» گزاره‌ای غلط است.
- ۳- رشد اخلاقی مستقل از رشد شناختی نیست؛ بلکه وابسته به آن است.

بررسی موارد:

- پیدا کردن حرف «ص» در بین یک پاراگراف حرف «س»: جستجو (مکان حرف صاد نامشخص است).
- گزارش کردن تعداد ضربان قلب بیمار آسیب مغزی در هر ۵ دقیقه یک بار: گوش به زنگی (زمان در این موقعیت نامشخص است و معلوم نیست چه زمانی ممکن است قلب بیمار نامنظم بزند).
- رد کردن محموله قاچاق داروهای روان‌گردان از ایستگاه بازرسی گمرک: از دست دادن محرک هدف (علامت محموله قاچاق) حاضر است؛ ولی ردیابی نمی‌شود.
- آمادگی نیروهای امداد بر وقوع زلزله: گوش به زنگی (زمان وقوع زلزله نامشخص است).

پررسی موارد:

- غزاله با مادرش قرار دارد و هر خانم چادری را که از دور می‌بیند فکر می‌کند مادرش است: انتظارات و سبک پردازش (پردازش مغز غزاله به خاطر قراری که با مادرش دارد به محرک‌های مرتبط به آن توجه می‌کند).

- جلب توجه یک قالیباف به فرش‌هایی که در مسجد جامع شهر پهن شده است: اطلاعات موجود در حافظه (قالیباف به دلیل اطلاعات موجود در حافظه‌اش به موضوعات مرتبط به آن توجه می‌کند).

- یاسین ۵ ساله در بین اسباب بازی‌ها تنها ماشین‌های بزرگ و قرمز رنگ را انتخاب می‌کند: انتظارات و سبک پردازش (کودک ۵ ساله به خاطر پردازش ادراکی که دارد، توجه‌اش به ماشین‌های بزرگ و قرمز جلب می‌شود).

با توجه به موارد بالا گزینه‌های ۳ و ۴ یکی هستند و می‌توانند درست باشند و سؤال دارای ابهام است. برای رفع این ابهام تنها در صورتی که گزینه سبک پردازش را به سبک پردازش ادراکی یاسین نسبت دهیم؛ می‌توانیم گزینه ۳ را انتخاب کنیم.

پررسی موارد:

- دانش‌آموزی که علاقه به درس و مدرسه ندارد و در یادآوری مطالب تدریس شده؛ عملکرد پایین دارد، عوامل عاطفی (علاقه داشتن و علاقه نداشتن به یک موضوع)، بر روی حافظه و به خاطر سپاری موضوع تأثیر می‌گذارد.

- دبیری که به علت محدودیت زمانی به صورت فشرده و پشت سر هم تدریس می‌کند: تداخل اطلاعات (ورود پشت سر هم اطلاعات به مغز موجب می‌شود اطلاعات با هم تداخل پیدا کنند).

- دانش‌آموزی که بدون راهنمایی گرفتن از معلم قادر به پاسخ‌گویی سؤالات امتحانی نیست؛ مشکلات نشانه‌های بازیابی (برای اینکه اطلاعات را از حافظه بیرون بکشیم، نیاز به نشانه و سرنخ داریم و اگر نشانه‌ها به همراه کافی نباشد در مرحله بازیابی دچار مشکل می‌شویم).

- دانش‌آموزی که به علت مرور درس‌های تدریس شده در همان روز مطالب درسی را فراموش می‌کند؛ اثر گذشت زمان (با گذشت زمان مقدار فراموشی زیاد می‌شود و مرور مطالب در ساعت‌های اولیه اثر گذشت زمان را کنترل می‌کند).

پررسی موارد:

- روش دریافت مباحث درسی توسط دانش‌آموزان روشن‌دل در کلاس: شنیداری

- خرید تلفن همراه مناسب بر اساس تبلیغات نصب شده در تابلوهای شهری: دیداری

- به خاطر سپاری داستان کارتون مورد علاقه توسط کودک ۵ ساله: جزئی (رمزگردانی کودکان به صورت جزئی و شامل جزئیات یک موضوع یا رویداد می‌شود)

- حفظ کردن پلاک یک خودرو عبوری در خیابان: دیداری

پررسی موارد:

- معلمی که برای یادگیری بیشتر دانش‌آموزان، به سراغ روش‌های تدریس فعال و مشارکتی می‌رود (به کارگیری راه‌حل مناسب - استفاده از تدریس فعال و مشارکتی نوعی راه‌حل مناسب از نگاه معلم محسوب می‌شود)

- روان‌شناسی که قبل و بعد از جلسات مشاوره، میزان اضطراب مراجعان خود را اندازه‌گیری می‌کند (ارزیابی راه‌حل)

- اندازه‌گیری میزان اضطراب قبل و بعد از جلسه نوعی ارزیابی محسوب می‌شود. اینکه جلسه مشاوره توانسته به کم شدن اضطراب کمک کند و راه‌حل درستی به کار گرفته شده است یا نه.

- فوتبالیستی که علاوه بر تمرینات منظم ورزشی که قبلاً داشته، به برنامه تغذیه و آرامش روانی خود نیز توجه می‌کند (بازبینی و اصلاح راه‌حل - اینکه فقط به تمرینات منظم ورزشی توجه کند، راه‌حل مناسبی نیست بلکه باید به تغذیه و آرامش روانی خود نیز هم توجه کافی داشته باشد)
- دانش‌آموزی که از طریق مشورت با دیگران، اطلاعات خود در زمینه انتخاب رشته تحصیلی را افزایش می‌دهد. (مشورت با دیگران به او کمک می‌کند رشته مورد علاقه خود را انتخاب کند و در واقع مسئله خود را به درستی تشخیص دهد)

۴ ۷۴

بررسی موارد:

- والدینی که برای خرید جهیزیه دخترشان، ماهانه مبلغی را پس‌انداز می‌کنند. (روش اکتشافی - خرد کردن)
دانش‌آموزی که برای یادگیری زبان انگلیسی، به‌طور منظم در کلاس‌های آموزشی مؤسسه زبان شرکت می‌کند. (روش تحلیلی، چون بر اساس محاسبات ذهنی و قواعد منطقی پیش رفته است)
- مادری که پس از مطالعه کتاب راهبردهای تربیت مؤثر فرزندان، روش برخورد با فرزند ناسازگارش را اصلاح می‌کند. (روش تحلیلی، چون بر اساس محاسبات ذهنی و قواعد منطقی پیش رفته است)
- پدری که پس از پرس‌وجوی نظرات همه اعضای خانواده، بهترین گزینه برای خرید خودرو را انتخاب می‌کند. (روش اکتشافی - بارش مغزی)

۲ ۷۵

بررسی موارد:

- سمانه شهریه کامل کلاس نقاشی را پرداخت کرده و علی‌رغم نارضایتی از آموزش، باز هم در کلاس شرکت می‌کند. (تصمیم‌گیری بر اساس هزینه قبلی، چون هزینه شهریه پرداخت کرده و برای کلاس هزینه کرده است.)
- امیر شاگرد اول کلاس است و به دلیل از دست ندادن جایگاه خود در کلاس، باز هم سخت مطالعه می‌کند. (تصمیم‌گیری بر اساس خطر از دست دادن است. در مواقعی که نگران از دست دادن داشته‌هایمان هستیم یا باطنش می‌تستیم که در ازای از دست دادن آن‌ها چیز با ارزشی به دست می‌آوریم یا نه؛ ریسک نمی‌کنیم.)
- کامران با بررسی دقیق مشخصات و امکانات یک گوشی همراه از فروشگاه اینترنتی اقدام به خرید آن می‌کند. (در گزینه پیش‌رو، همه گزینه‌ها بررسی شده و با توجه به سودمندی مورد انتظار تصمیم‌گیری صورت گرفته است.)

۳ ۷۶

بررسی همه گزینه‌ها:

- ۱ دانش‌آموزی که جستجو در شبکه‌های مجازی را دوست دارد اما نمی‌خواهد به این خاطر مورد سرزنش اطرافیان قرار گیرد: گرایش - اجتناب (در عین حال که شبکه‌های مجازی را دوست دارد؛ از ورود به آن به خاطر سرزنش دیگران می‌ترسد)
- ۲ مادری که بین استخدام در یک شغل تمام وقت و سپردن فرزند شیرخوار خود به مهدکودک باید یکی را انتخاب کند: گرایش - اجتناب (در عین حال که دوست دارد در یک شغل تمام وقت استخدام شود؛ از ورود به آن می‌ترسد زیرا باید در این حالت، فرزند شیرخوار خود را به مهد کودک بفرستد)
- ۳ نوجوانی که باید از بین داشتن خواب شبانه کافی یا تماشای پخش زنده فوتبال در نیمه شب یکی را انتخاب کند: گرایش - هم دوست دارد زود بخوابد و خواب کافی داشته باشد و هم دوست دارد بیدار بماند و فوتبال را ببیند)
- ۴ فردی که کار خود را خیلی طاقت‌فرسا و با دستمزد کم می‌داند؛ اما در عین حال نمی‌خواهد بیکار باشد: اجتناب - اجتناب (هم کار کردن در محیط کارش را - به دلیل سخت و طاقت‌فرسا بودن - دوست ندارد و هم دستمزد کم آن را و از بین دو تا موضوع دوست نداشتنی باید انتخاب کند)

۱ ۷۷

بررسی موارد:

- محمود و علی در مسابقات تکراندو، مدال و پاداش گرفته‌اند. پس از آن، محمود تکراندو را کنار گذاشت (انگیزه بیرونی) ولی علی به دلیل علاقه، تکراندو را دنبال می‌کند. (انگیزه درونی)
- در بازی‌های آنلاین در فضای مجازی، جایزه افراد دسترسی به مراحل بالاتر بازی است. (منبع انگیزش در بازی، خود بازی است نه یک عامل خارجی و افراد برای خود بازی و لذت بردن از آن، آن را انجام می‌دهند.)
- بیشتر شاغلین بدون دریافت اضافه کاری، حاضر نیستند خارج از ساعت اداری کار کنند. (اضافه کاری نوعی پاداش بیرونی است و در ادامه‌دار بودن رفتار نقش تعیین کننده دارد.)

۲ ۷۸

بررسی موارد:

- شکست در مسابقات والیبال به دلیل قرعه دشوار و اشتباهات داوری: ناپایدار (قرعه بر پایه شانس است) و بیرونی
- شکست در مسابقات وزنه‌برداری به دلیل عدم شرکت منظم در تمرینات: ناپایدار (عدم تلاش) و درونی
- عدم پذیرش در مصاحبه استخدامی به دلیل سخت و غیر مرتبط بودن سؤالات (دشواری تکلیف): پایدار بیرونی

۴ ۷۹

بررسی موارد:

- برخی از زوج‌های جوان برای رویارویی بهتر با چالش‌های زندگی مشترک، از خدمات روان‌شناسی استفاده می‌کنند؛ مشورت و راهنمایی گرفتن
- دانشجویان پروژه‌های تحقیقاتی بلند مدت را به چند بخش تقسیم کرده و مرحله به مرحله آن را انجام می‌دهند؛ استفاده از مهارت‌های حل مسئله (روش خرد کردن مسئله)
- گاهی در ناسامانی‌های اجتماعی، شاهد انتشار لطیفه‌های اجتماعی در فضای مجازی هستیم؛ استفاده از حس شوخ‌طبعی

۳ ۸۰

بررسی موارد:

- برخی از فشارهای روانی، موجب بهبود عملکرد فرد می‌شوند: درست (منظور فشار روانی مثبت است که باعث بالا رفتن تمرکز و انگیزه می‌شوند)
- هنگام فشار روانی، فرد توانایی خود را بیشتر از موقعیت ارزیابی می‌کنند: نادرست (هنگام احساس فشار روانی شخص یک رویداد یا موقعیتی را که در محیط برایش ایجاد شده است، به صورت فشارآور و فراتر از توانایی خود، ارزیابی می‌کند و سلامتی خود را در خطر می‌بیند.)
- ترس و عصبانیت، از علائم شناختی فشار روانی هستند: نادرست (ترس و عصبانیت از علائم هیجانی فشار روانی هستند و علائم شناختی مربوط به کل فرایندهای شناخت، از جمله تمرکز و حافظه، است)
- رویارویی با شرایط و موقعیت‌های تازه زندگی، موجب فشار جدید زندگی می‌شود: درست (روبه‌رو شدن با تغییر در زندگی) و اینکه از پس آن برمی‌آید یا نه برای او با فشار روانی همراه خواهد بود.

۸۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

مما: از آن چه ← رد گزینه‌های ۲ و ۳

یوم: روزی ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

لا بیع: نه فروشی ← رد سایر گزینه‌ها

۸۲

بررسی سایر گزینه‌ها:

إِنَّمَا ... هم الَّذِينَ: فقط کسانی هستند که ← رد سایر گزینه‌ها

یتعاملون ... تعاملًا یرضی الله: معامله‌ای می‌کنند که خدا را خشنود سازد ← رد سایر گزینه‌ها

لا تتجلى إِلَّا فی... فقط در ... آشکار می‌شود ← رد گزینه‌های ۱ و ۲

۸۳

بررسی سایر گزینه‌ها:

تلمیذ الصَّفِّ الأوَّل: دانش‌آموز کلاس اول ← رد سایر گزینه‌ها

مشتاقاً و هو یحمل...: با شوق ... درحالی‌که ← رد سایر گزینه‌ها

محفظته الفارغة: کیف خالی‌اش ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

۸۴

بررسی سایر گزینه‌ها:

افعلیه: آن را انجام بده ← رد گزینه‌های ۱ و ۲

صغیره کبیر: کوچک آن بزرگ ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

۸۵

بررسی سایر گزینه‌ها:

أَنْ یعرفوا: که بشناسند ← رد سایر گزینه‌ها

هذه المحاولات: این تلاش‌ها ← رد گزینه‌های ۱ و ۲

تحسن: نیکو می‌گرداند ← رد گزینه‌های ۱ و ۲

أجوبة: جواب‌هایی ← رد سایر گزینه‌ها

۸۶

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ کاد: نزدیک بود. / کان یواصل: ادامه می‌داد

۲ معلم: معلم / سامیحي: مرا ببخش

۳ ضعفه: ناتوانی‌اش

پاسخ تشریحی:

بُسمَح: اجازه داده می‌شود. / خزانة الكتب: گنجینه کتاب‌ها

بررسی سایر گزینه‌ها:

روزی از روزها: يوم من الأيام ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

پی در پی فرو می‌ریزند: تتساقط ← رد گزینه‌های ۲ و ۳

از آسمان: من السماء ← رد گزینه ۳

ماه‌یانی: أسماکا ← رد سایر گزینه‌ها

ترجمه متن:

زبان‌شناسان از قدیم پیرامون موضوع پیدایش زبان تأمل و بررسی کرده‌اند. آن‌ها از خودشان می‌پرسیدند چه کسی آن را ایجاد کرد؟ آیا خداوند آن را الهام کرده است یا انسان آن را به وجود آورده و تولید کرده است؟ آنان در این موضوع دو نظر دارند.

گروهی از آنان منبع زبان را خداوند می‌دانند و گروهی بیشتر که از نظر تعداد از گروه اول بیشتر هستند) اعتقاد دارند که زبان نیرویی است که خداوند آن را در انسان پدید آورده است اما انسان کسی است که این نیرو را برای رفع نیازش هنگام ارتباط با دیگران کشف کرده است. انسان اولیه این هدف را (ارتباط با دیگران) از طریق وسیله‌ای دیگر مانند طبل زدن یا برافروختن آتش یا حکاکی کردن بر روی سنگ برآورده می‌کرد. بعد از مرور زمانی فهمید که می‌تواند صداهای موجود در طبیعت را تقلید کند مانند صدای پرندگان و حیوانات یا صدای آب‌ها و طوفان و ... و آن‌ها را به وجود بیاورد. سپس اندک اندک فهمید که او می‌تواند این صداها را کنار یکدیگر بگذارد و کلمات و واژگان را تشکیل بدهد و پس از این جمله ساخته شد. در نتیجه این چنین وسیله‌ای ارتباطی برای انسان ظاهر شد که ارتباط با دیگران را آسان ساخت.

پاسخ تشریحی:

این تست جزو تست‌های بسیار چالشی کنکور بود که جواب مشخص واحدی نداشت. به این عبارت دقت کنید: گروهی بیشتر معتقدند که زبان نیرویی است که خدا آن را در انسان قرار داده است و انسان آن را کشف کرده. در نتیجه منبع زبان را خود خداوند نمی‌دانند. از آنجایی که به خدا اعتقاد دارند، معلوم می‌شود خداپاور و مسلمان هستند. از کنار هم گذاشتن این دو عبارت می‌توان نتیجه گرفت که گزینه ۳ نیز درست نیست ولی پاسخ تست، گزینه ۱ می‌باشد.

پاسخ تشریحی:

این تست نیز جزو تست‌های بسیار چالشی کنکور بود که جواب مشخص واحدی نداشت. اما گزینه ۴ درست‌تر به نظر می‌رسد. با توجه به اینکه در متن واژه «اکتشف» به کار رفته، به نظر می‌رسد واژه «اختراع» در گزینه ۳ صحیح نیست. در متن اشاره مستقیمی مبنی بر اینکه طبیعت معلم انسان است وجود ندارد اما به‌طور کلی از متن این‌طور برداشت می‌شود که انسان به‌طور طبیعی کم‌کم سیر زبان را طی کرده و به این‌جا رسیده است.

پاسخ تشریحی:

کدام موضوع در متن نیامده است؟

بررسی موارد:

۱ ایجاد کننده زبان.

۲ زمان ایجاد زبان.

۳ چگونگی ایجاد زبان.

۴ راه‌های بیان مقصود در گذشته.

در متن اشاره‌ای به زمان پیدایش زبان نشده است.

پاسخ تشریحی:

النون حرف وقایه نادرست است.

نون وقایه

اگر این ضمیر به عنوان مفعول بخواهد بعد از فعلی بیاید، حتماً باید «نون وقایه» بین فعل و این ضمیر به عنوان میانجی و واسطه بیاید.
مثال: «ضَرَبَنِي» (مرا زد) - «ضَرَبْتَنِي» (مرا زدی) و ...
پس اگر در انتهای فعل ضمیر «ي» را مشاهده کردید و قبل از آن حرف «ن» ذکر شده بود و این «ن» علاوه بر حروف اصلی فعل بود، قطعاً آن «ي» مفعول است و فعل شما متعدی!
نکته قابل تأمل اینه که ضمیر «ي» می‌تونه به عنوان فاعل هم بیاد. کجا؟ در صیغه ۱۰ فعل مضارع «تضربین». و وقتی از این فعل، فعل امر یا نهی می‌سازیم، ظاهرش غلط‌انداز می‌شه: «اِضْرِبِي» (بزن)
این شباهت زمانی به اوج می‌رسه که حرف آخر ریشه فعل «ن» باشه! مثلاً «تَحْزَنُ». اگر در صیغه ۱۰ این فعل، فعل نهی بسازیم ظاهرش اینجوری می‌شه: «لا تَحْزَنِي» غمگین مباش!
و خیلی وقتا اشتباه پیش میاد و اینجا هم فکر می‌کنن «ي» مفعول هست. در صورتی که نون وقایه باید اضافه بر حروف ریشه فعل باشه. اگر این فعل‌هایی که حرف آخر ریشه‌شون «ن» هست بخوان «ن» وقایه هم بگیرن، در برخی صیغه‌ها دو «ن» در هم ادغام می‌شه: «لا تَحْزَنُ + ن + ي: لا تَحْزَنِي» مرا غمگین مکن» (صیغه ۷). در صیغه ۱۰ اینجوری می‌شه: «لا تَحْزَنِي»

نکات:

- گاهی اوقات نون وقایه بین برخی حروف و ضمیر «ي» نیز می‌آید.
مثال: مَنِي + ن + ي لَيْتَنِي لَيْتَ + ن + ي عَنِّي: عن + ن + ي لَعَلَّنِي: لَعَلَّ + ن + ي إِنَّنِي: إِنَّ + ن + ي
- هرگاه ضمیر «ي» با نون وقایه به فعل متصل شود، باید آن را به صورت مفعول ترجمه کنیم. دقت داشته باشید که مفعول می‌تواند به صورت حرف اضافه + متمم ترجمه شود.
مثال: سَاعَدَنِي أَصْدِقَانِي: دوستانم مرا کمک کردند / دوستانم به من کمک کردند.
- موارد زیر فعل‌هایی هستند که در نگاه اول دارای نون وقایه به نظر می‌رسند اما در واقع نون وقایه ندارند و آن «ن» از حروف ریشه آن‌هاست.
بَنِي يَبْنِي - تَمَنَّى يَتَمَنَّى - لا تَحْزَنِي - اِشْحَنِي
- دقت کنید که کاربرد اصلی نون وقایه همراه با فعل‌هاست و در موارد اندکی با برخی حروف. این «ن» با اسم‌ها به هیچ عنوان نمی‌آید.

دام‌های تستی نون وقایه در یک نگاه:

تشخیص ی فاعلی از مفعولی: اگر بین فعل و ضمیر ی، نونی بیاید در این صورت ضمیر ی نقش مفعول را دارد و به آن نون هم نون وقایه می‌گویند.
مثال ← يَعْرِفُ + ي ← يَعْرِفُنِي (مرا می‌شناسد)

مفعول

فاعلی

مفعولی

مثال: أَخَذَنِي (مرا برد) / أَتَرَكِي (ترک کن) / أَحْزَنِي (فاعلی چون نون برای خود فعل است)

۹۳ | ۱

پاسخ تشریحی:

جمع سالم للمؤنث (مفرد: صوت، مؤنث): جمع التکسیر (مفرد: صوت، مذکر)

انواع جمع:

اسم جمع در عربی به دو شکل می‌باشد:

- ۱- جمع سالم
  - مذکر ← شیوة ساخت ← اسم مفرد + ون، ین. مثال: مؤمنین، مسلمون
  - مؤنث ← شیوة ساخت ← اسم مفرد + ات. مثال: طالبات
- ۲- جمع مکسر: شیوة ساخت مشخصی ندارد و به شیوة شنیداری باید آن‌ها را بشناسیم. مثال: کُتُب - تلامیذ - طُلَّاب - عَصَافِر - سُلَاطِین و....

شیوة تشخیص سالم یا مکسر بودن این اسامی:

علامات جمع سالم را از پایان کلمه حذف می‌کنیم، اگر مفرد کلمه باقی ماند جمع سالم است و اگر مفرد کلمه باقی نماند جمع مکسر می‌باشد.

مثال: أصوات: جمع صوت ← حذف «ات»: أصو ← مکسر است. طالبات: جمع طالبة ← حذف «ات»: طالب ← سالم است.

۹۴ | ۴

پاسخ تشریحی:

الأزائل و الأفاضل صورت صحیح این واژه است.

۹۵ | ۱

پاسخ تشریحی:

ترجمه صورت سؤال: چه بسا چیزی را ناپسند بشمارید درحالی که آن برایتان خوب است.
ترجمه گزینه ۱: اینکه صبر کنید برای شما بهتر است و خدا بخشنده مهربان است.
مفهوم صورت سؤال و گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ این است که ممکن است چیزی را دوست نداشته باشید اما برایتان خوب باشد.
اما گزینه ۱ در ستایش صبر است.

۹۶ | ۱

پاسخ تشریحی:

«أن لا تکذبی» صورت صحیح این واژه است زیرا با وجود حرف ناصبه «أن» باید پایان فعل تغییر کند.

۹۷ | ۱

پاسخ تشریحی:

من: ادات شرط

يُبعَد: فعل شرط

يتخلَّص: جواب شرط

ترجمه گزینه ۱: هرکس خودش را از بدی‌ها و گناهان دور کند، از عواقب بدی آن‌ها خلاص می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲

«ما» به معنای چیزی که می‌باشد و موصول است؛ شرط نیست.

ترجمه گزینه ۲: چیزی که درجه انسان را در دنیا بالا می‌برد و او را به خدا نزدیک می‌کند، همان کارهای نیک است.

۳ «ما» می تعجب است و شرط نیست.

ترجمه گزینه ۳: چه زیباست برای انسان آن چیزی که خدا به او روزی می دهد و او باید این نعمت ها را بیش تر و بیش تر درک کند.

۴ «من» به معنای کسی که می باشد و موصول است؛ شرط نیست.

ترجمه گزینه ۴: کسی که در باغ نهال می کارد قادر به کاشت نهال های دیگر هست تا مردم از آن سود ببرند.

ادوات شرط:

(اِنْ، مَنْ، مَا، إِذَا) + مضارع + مضارع: فعل اول مضارع التزامی و فعل دوم مضارع اخباری

مثال: مَنْ يَجْتَهِدْ يَنْجُحْ: هرکس تلاش کند، موفق می شود.

دقت: اگر فعل شرط یا جواب شرط، ماضی باشد می توان به صورت مضارع یا ماضی ترجمه کرد:

مثال: مَنْ ضَرَبَ ظَفَرَ: هرکس تلاش کند، موفق می شود / هرکس تلاش کرد، موفق شد.

۹۸ ۳

بررسی موارد:

۱ اِنْ

۲ اسلوب حصر در این گزینه (حذف مستثنی منه)

۴ اسلوب حصر در این گزینه (حذف مستثنی منه)

انواع تأکید:

به طور کلی ما ابزارهای مختلفی برای بیان تأکید در زبان عربی داریم که با هم این موارد رو بررسی می کنیم

۱. حرف «إِنَّ» از حروف مشبهة بالفعل

این حرف همواره در ابتدای جمله می آید (دقت کن می گم جمله ها! ممکنه جمله از وسط یک خط شروع بشه. پس اول سطر عبارت درستی نیست اول یک جمله!) این حرف کل جمله بعد از خودش رو تأکید می کنه (واسه همینم هست که می گیم اگه خواستن ترجمه ش کنن باید اولین کلمه باشه و مثلاً ترجمه این حرف رو «قطعاً»، «همانا و...» بنرن وسط یا آخر جمله بذارن)

۲. مفعول مطلق تأکیدی

این مصدر هم برای بیان تأکید وقوع فعل میاد و می خواد بگه که حتماً و یقیناً و قطعاً فعل اتفاق افتاده هیییچ شکی نکن!

۳. حرف «قَدْ»

این حرف اگر یادت باشه قبل از فعل ماضی میومد و اونو به ماضی نقلی تبدیل می کرد. ماضی نقلی به جورایی حالت تأکید شده فعل ماضی هم هست دیگه علاوه بر اینکه معنای دیگه ای هم داره. به این حرف «حرف تحقیق» هم گفته می شه که از «محقق شدن» و اینا میاد. یعنی اون فعل حتماً اتفاق افتاده.

۴. تکرار

خود تکرار کردن ابزاریه برای تأکید کردن. شما خودت وقتی چیزی برات مهمه دوبار میگی به طرف مقابل.

مثلاً: تذهب أنت إلى مدرستك: تو خودت به مدرسه ات می روی

در جمله بالا یک ضمیر «أنت» در فعل «تذهب» مستتر شده که فاعل فعل محسوب می شه.

علاوه بر اون یک ضمیر «أنت» هم در عبارت می بینیم که داره اون ضمیر مستتر رو تأکید می کنه.

(البته تو پرانتز بگم لازم نیست حتماً ترجمه جمله بالا اینطوری که من نوشتم انجام بشه ها. من خواستم دقیق متوجه مفهوم تأکید بشی.)

۵. آمدن حرف «لَمْ» بر سر خبر «إِنَّ»

اگر یادت باشه خود «إِنَّ» بیانگر تأکید بود. حالا باز اگه بخوایم خفن تر تأکید کنیم بر سر خبر «إِنَّ» یک حرف «لَمْ» میاریم.

مثال: إِنَّ عَلِيًّا لَنَاجِحٌ: همانا علی قطعاً موفق است.

۶. آمدن لفظ «كُلُّ» یا «جميع» بعد از یک اسم جمع

وقتی بخوایم بر کل یک گروه تأکید کنیم از این شیوه استفاده می کنیم

مثال: جاءَ الطَّالِبُ كُلُّهُمْ / جميعاً: دانش آموزان همگی آمدند

۷. اسلوب حصر و إِنْما

در دو مورد بالا نیز مفهوم تأکید رو می تونیم ببینیم. ترجمه با کلمه «فقط» نیز در این موارد امکان داره که بیانگر تأکید هستش.

إِنَّمَا يُعِثُّ لَأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ: من مبعوث شدم تا فقط بزرگواری های اخلاق را کامل کنم

مَا ذَهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ إِلَّا عَلِيٌّ: فقط علی به مدرسه رفت

۸. ن تأکید

گاهی اوقات یک حرف «ن» مشدد به انتهای فعل مضارع می چسبد و معنای فعل را تأکید می کند

لَا تَذْهَبَنَّ: هرگز نرو

۹. لا نفی جنس

لا نفی جنس در معنای خود هرگونه چیزی از جنس اسمی که بعد از آن آمده را نفی می‌کند و همین بیانگر تأکید است.
لا طالب فی الصف: هیچ دانش‌آموزی در کلاس نیست

۱۰. ضمیر فصل

گاهی اوقات یک ضمیر منفصل بین مبتدا و خبر می‌آید. کار این ضمیر همین تأکید کردن و اینکه می‌خواهد بگوید مبتدا همون خبر هست و چیز دیگه‌ای نیست! هؤلاء الطلاب هم الناجحون: این دانش‌آموزان همان موفقان هستند.

۳ ۹۹

پایه تشریحی

منظور از صورت سؤال این است که در کدام گزینه «تقدماً» مفعول مطلق نوعی است.

بررسی همه گزینه‌ها:

۱. خبر کان

۲. مفعول

۳. مفعول مطلق نوعی («کان...» جمله وصفیه تقدماً است)

۴. مفعول مطلق تأکیدی (بعد از «تقدماً» صفت جمله وصفیه یا مضاف‌الیه نداریم)

مفعول مطلق:

تأکید وقوع فعل: به این معنا که فعل بدون هیچ تردیدی انجام گرفته و هیچ شکی در وقوع فعل نیست. به این مفعول مطلق، **مفعول مطلق تأکیدی** گفته می‌شود.
ساختار مفعول مطلق تأکیدی: فعل + ... + مصدر فعل (تکلیف کنها بدون هیچ صفت یا مضاف الیه)
مثال: «يَصْبِرُ الْفُؤْمَنُ أَمَامَ الْمَصَائِبِ صَبْرًا»: مؤمن در مقابل ناگواری‌ها بی‌کمی صبر می‌کند.
مثال: «تَعَزَّفُ الْعُلَمَاءُ عَلَى هَذِهِ الظَّاهِرَةِ تَعَزُّفًا»: دانشمندان این پدیده را حقیقتاً شناختند.
نوع و چگونگی وقوع فعل را بیان می‌کند. در این حالت به آن **مفعول مطلق نوعی (بیانی)** گفته می‌شود.
ساختار مفعول مطلق نوعی: فعل + ... + مصدر + صفت یا مضاف الیه
مثال: «يَصْبِرُ الْفُؤْمَنُ أَمَامَ الْمَصَائِبِ صَبْرًا جَمِيلًا»: مؤمن در مقابل ناگواری‌ها به زیبایی صبر می‌کند.
مثال: «يَمْشِي هَذَا الرَّجُلُ مَشْيَ الْمُتَكَبِّرِينَ»: این مرد مانند متکبران راه می‌رود.
در تست‌ها ممکن است برای پرسش از مفعول مطلق تأکیدی، عناوین زیر بیاید:
«عَيْنَ مَا يَرْفَعُ الشَّكَّ عَنْ وَقُوعِ الْفَعْلِ»
«عَيْنَ مَا فِيهِ اِهْتِمَامٌ عَلَى وَقُوعِ الْفَعْلِ»
«عَيْنَ الْمَصْدَرِ جَاءَ لِلتَّأَكِيدِ»
«عَيْنَ مَا فِيهِ تَأَكِيدُ عَلَى وَقُوعِ الْفَعْلِ»
در تست‌ها ممکن است برای پرسش از مفعول مطلق نوعی، عناوین زیر بیاید:
«عَيْنَ الْمَصْدَرِ يُبَيِّنُ كَيْفِيَّةَ الْفَعْلِ»
«عَيْنَ الْمَفْعُولِ الْمَطْلُوقِ لِلنَّوْعِ»
«عَيْنَ كَلِمَةٍ تَدُلُّ عَلَى كَيْفِيَّةِ وَقُوعِ الْفَعْلِ»
«عَيْنَ مَا فِيهِ بَيَانٌ عَنِ الْفَعْلِ»

ترجمه مفعول مطلق

با توجه به مواردی که گفته شد، به چهار شکل می‌توانیم مفعول مطلق را در جمله داشته باشیم. هر یک را گفته و نحوه ترجمه‌اش را با مثال توضیح می‌دهیم.
نکته بسیار مهم: مصدری که به عنوان مفعول مطلق می‌آید، هیچگاه ترجمه نمی‌شود!

۱. **مفعول مطلق تأکیدی**: با قیدهایی مانند «بی‌شک، حقیقتاً، بی‌گمان، حتماً، یقیناً و ...» ترجمه می‌شود. یعنی این قیده‌ها به جای مصدر ترجمه می‌شوند و مهم است در ترجمه دقیقاً قبل فعل بیایند.

۲. **مفعول مطلق نوعی** که صفت دارد: مصدر ترجمه نمی‌شود و صفت آن به صورت قید ترجمه می‌شود.

۳. **مفعول مطلق نوعی** که مضاف الیه دارد: به جای مصدر کلمه «همانند، همچون، مثل، مانند + مضاف الیه» ترجمه می‌شود.

۴. **مفعول مطلق نوعی** که جمله وصفیه دارد: به جای مصدر عبارت «به گونه‌ای که، به شکلی که» می‌آید.

مثال هر کدام از موارد بالا:

۱. «إِضْبِرْ عَلَى الْمَشَاكِلِ صَبْرًا»: بر مشکلات حتماً صبر کن.

۲. «تَجْتَهِدُ الْأُمُّ فِي تَرْبِيَةِ أَوْلَادِهَا اجْتِهَادًا بَالِغًا»: مادر در تربیت فرزندانش بسیار تلاش می‌کند.

۳. «يَعِيشُ الْفَقِيرُ فِي الدُّنْيَا عِيشَ الْفُقَرَاءِ»: بخیل در دنیا همچون فقیران زندگی می‌کند.

۴. «اجْتَهِدْ فِي دِرَاسَتِكَ اجْتِهَادًا يُؤْصِلُكَ إِلَى أَفْضَلِ الشَّهَادَاتِ»: در تحصیلات به گونه‌ای تلاش کن که تو را به بهترین مدارک می‌رساند.

نکته: دقت کنید که مفعول مطلق نباید با حرف «را» (مانند مفعول) ترجمه شود.

«أَخْبَرَنَا الْقُرْآنُ عَنِ الْبَحْرِ إِخْبَارًا عَجِيبًا»

قرآن ما را درباره دریا به طور عجیبی باخبر کرده است (درست) قرآن به ما درباره دریا خبرهای عجیبی را داده است (غلط)

عشرون ۱

خمسون ۲

سبعین ۳

نکات طلایی عدد و معدود

اعداد بر دو نوع است ۱- اعداد اصلی (شمارشی)
۲- اعداد ترتیبی

اعداد اصلی: این اعداد برای شمارش تعداد افراد، اشیاء و ..... به کار می‌روند.

اعداد اصلی ۴ گروه هستند:

۱- اعداد معطوف (اعداد یکان + و + اعداد دهگان) ۲۱ تا ۲۹ و... (در زبان عربی یکان پیش از دهگان می‌آید).

واحد و عشرون (۲۱) - اثنان و عشرون (۲۲) - ثلاثة و عشرون (۲۳)

مثال: خمسة رجال

أخذ عشر كوكباً

عدد معدود

عدد معدود

اعداد ۱ تا ۱۰ و ۱۰۰ و ۱۰۰۰	اعداد مرکب ۱۱ تا ۱۹	اعداد عقود (۲۰ تا ۹۰) با علامت ون / ين
واحد (یک)	أخذ عشر (۱۱)	عشرون - عشرين (۲۰)
اثنان (دو)	اثنان عشر (۱۲)	ثلاثون - ثلاثين (۳۰)
ثلاثة (سه)	ثلاثة عشر (۱۳)	أربعون - أربعين (۴۰)
أربعة (چهار)	أربعة عشر (۱۴)	خمسون - خمسين (۵۰)
خمسة (پنج)	خمسة عشر (۱۵)	ستون - ستين (۶۰)
سبعة (شش)	سبعة عشر (۱۶)	سبعون - سبعين (۷۰)
ثمانية (هفت)	ثمانية عشر (۱۷)	ثمانون - ثمانين (۸۰)
تمانية (هشت)	تمانية عشر (۱۸)	تسعون - تسعين (۹۰)
تسعة (نه)	تسعة عشر (۱۹)	
عشرة (ده)		
مئة / مائة (صد)		
ألف (هزار)		

معدود: اعداد اصلی برای خود معدود دارند اسمی است که مورد شمارش قرار می‌گیرد.

۲- اعداد ۱ و ۲: عدد ۱ (واحد ← برای مذکر) - (واحدة ← برای مؤنث)

عدد ۲ (اثنان، اثنین ← برای مذکر) (اثنان، اثنین ← برای مؤنث). این دو عدد بعد از اسم معدود می‌آیند و در نقش صفت برای معدود قبل خود هستند.

مثال: قرأت کتاباً واحداً

۳- اعداد ۳ تا ۱۰: گاهی عددهای اصلی ثلاثة تا عشرة بدون (ة) می‌آید. (عدد و معدود از نظر جنس مخالف یکدیگرند)

مثال: ثلاث و ثلاثة / أربع و أربعة

معدود اعداد سه تا ده، بعدشان می‌آید و جمع است و مجرور (از سه تا ده همه جمع است و مجرور)

مثال: ثلاثة كتب ← ۳ کتاب

۴- اعداد ۱۱ تا ۹۹: عدد ۱۱ به صورت (أحد عشر ← مذکر)، (إحدى عشرة ← مؤنث)

و عدد ۱۲ به صورت (اثنا عشر و اثنی عشر ← مذکر)، (اثنان و اثنی عشر ← مؤنث)

و معدود اعداد یازده به بعد، بعدشان می‌آید (ز ده برتر همه فرد است و منصوب (معدودشان))

مثال: أحد عشر تلميذاً (یازده دانش آموز) مثال: خمسين كتاباً (پنجاه کتاب)

جدول اعداد (صفحه ۱۴ کتاب درسی)

الأعداد الأصلية (واحد إلى عشرين)	الأعداد الترتيبية (الأول إلى العشرين)	الفقود
واحد ۱	الأول ۱م	ألف
اثنان ۲	الثاني ۲م	عشرون ۲۰
ثلاثة ۳	الثالث ۳م	ثلاثون ۳۰
أربعة ۴	الرابع ۴م	أربعون ۴۰
خمسة ۵	الخامس ۵م	خمسون ۵۰
سبعة ۶	السادس ۶م	ستون ۶۰
ثمانية ۷	السابع ۷م	سبعون ۷۰
تمانية ۸	الثامن ۸م	ثمانون ۸۰
تسعة ۹	التاسع ۹م	تسعون ۹۰
عشرة ۱۰	العاشر ۱۰م	

مهم‌ترین پیامدهای انقلاب کشاورزی:

- ۱- کشاورزان به منظور کاشت، داشت و برداشت محصول، از دوره‌گردی دست برداشتند و نخستین روستاها را به عنوان سکونت‌گاه‌های دائم، ایجاد کردند.
- ۲- به دلیل تولید اضافه بر نیاز، عده‌ای به فعالیت دیگری غیر از تولید خوراک مانند ابزارسازی، سفالگری و پارچه‌بافی روی آوردند و در تولید این محصولات مهارت و تخصص یافتند.
- ۳- در نتیجه تولید مازاد بر نیاز، دادوستد میان روستاهای دور و نزدیک به تدریج آغاز شد. **رونق دادوستد**، زمینه آشنایی مردم مناطق مختلف را با آداب و رسوم، مهارت‌ها و اندیشه‌های یکدیگر فراهم آورد.

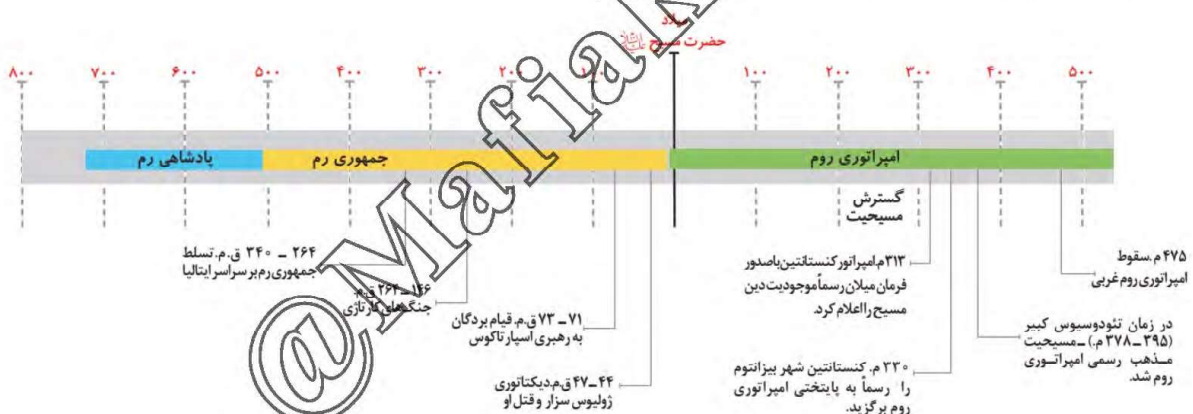
پاسخ تشریحی:

کنفوسیوس بیش از هر چیز به رفتار اخلاقی توجه داشت و دربارهٔ دین یا خدایان چینی خیلی کم سخن گفته است. اساس تعلیم او این بود که مردم بطور باید رفتار کنند و حاکمان چگونه باید رفتار مناسب را در جامعه ترویج دهند.

یک نمونه از اندرزنامه‌ها، نوشتهٔ عنصرالمعالی است که وی در این کتاب به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم پرداخته است.

پاسخ تشریحی:

سؤال مربوط به نمودار خط زمان درس ۶، وقایع قبل از میلاد مسیح است و مورخ شاهد وقایع امپراتوری ژولیوس سزار، شورش اسپارتاکوس و شکست کراسوس رومی از سورنا سردار ایرانی بوده است.

پاسخ تشریحی:

«ب» و «ج» صحیح هستند.

پیررسی سائیر گزینہ ہا:

- الف:** در برخی از سنگ‌نوشته‌های دوره هخامنشیان، ترجمه ایلامی نوشته‌ها آمده است. (سی هزار لوح کشف شده که تا کنون حدود چهار تا پنج هزار از این لوح‌ها خوانده و ترجمه شده‌اند).
- د:** خط و زبان دوره هخامنشیان واحد نبوده است.

۲ ۱۰۵

پاسخ تشریحی:

مسعودی در کتاب مروج الذهب به سبک تاریخ‌نگاری تحلیلی و روش موضوع محوری کتاب خود را نگاشته است.

۲ ۱۰۶

دررسی سایر گزینه‌ها:

۱ روی کار آمدن خاندان‌های مسلمان دیگر باعث ضعف سیاسی و نظامی و انحطاط مسلمانان اندلس شد.

۳ عبدالرحمان بن معاویه، از نوادگان هشام بن عبدالملک بود.

۴ مسیحیان به تدریج به فرمانروایی مسلمانان پایان دادند. (در سال ۸۹۸ ه.ق)

۳ ۱۰۷

دررسی سایر گزینه‌ها:

۱ قبل از اردشیر بابکان، تیسفون پایتخت اشکانیان بود.

۲ کاخ تیسفون در کنار رود دجله قرار داشت.

۴ تیسفون در سال ۱۶ ه.ق پس از مدتی محاصره، تسخیر شد.

شکست قادسیه در سال ۱۴ ه.ق و تسخیر تیسفون در سال ۱۶ ه.ق بود.

۱ ۱۰۸

دررسی سایر گزینه‌ها:

ب: بعد از قراقویونلوها قدرت گرفتند.

د: با شروع فعالیت‌های سیاسی و نظامی رهبران طریقت صفوی، رقابت‌های سیاسی و دشمنی با حاکمان سلسله‌های قراقویونلوها و آق‌قویونلوها آغاز شد.

۲ ۱۰۹

دررسی سایر گزینه‌ها:

۱ در اروپا بر دانش الهیات مسیحی، فلسفه و منطق تأکید می‌شد.

۳ کتاب قانون ابن سینا از متون اصلی دانشگاه‌ها بود.

۴ رنه دکارت (بنیان‌گذار سبک تحقیق ریاضی) در اروپا، مربوط به دوران رنسانس است. (۱۵۹۶-۱۶۵۰)

۴ ۱۱۰

دررسی سایر گزینه‌ها:

ب: هنر ایرانی با هنر و معماری اروپایی تلفیق شد.

ج: جنگ‌های داخلی افول هنر را در پی داشت و نه فروپاشی.

۲ ۱۱۱

بررسی موارد:

الف: دولت انگلستان رسماً هند را ضمیمه قلمرو خود اعلام کرد: (۱۸۵۷م)

ب: بیسمارک سرزمین‌های آلمانی را متحد و امپراتوری آلمان را تأسیس کرد: (۱۸۷۱م)

ج: پایان دوران حکومت ناپلئون: (۱۸۱۴م)

د: آغاز دوره دوم جنگ‌های ایران و روسیه: (۱۸۲۶م)

پس ضمیمه شدن هندوستان به انگلستان بعد از دور دوم جنگ‌های ایران و روسیه و قبل از متحد کردن آلمان توسط بیسمارک رخ داده است.

۳ ۱۱۲

پاسخ تشریحی:

حکومت‌های خودکامه تک‌حزبی و نظامی هر سه به دنبال گسترش مرزها و تسلط بر برخی کشورها و سرزمین‌ها بودند.

استالین به دنبال تصرف سرزمین‌هایی در اروپای شرقی بود.

موسولینی، به دنبال تسلط بر دریای مدیترانه و شمال آفریقا بود.

هیتلر نیز به دنبال به دست آوردن فضای حیاتی در سرزمین‌های اروپایی بود.

۱ ۱۱۳

پاسخ تشریحی:

شهید بهشتی، باهنر، رجایی و مفتاح، از جمله کسانی بودند که در مبارزه فرهنگی با رژیم براساس قوانین اسلامی و با اتکا به مردم و تبلیغ باورهای

دینی به همراه روشنگری موفق شدند و ترکیب کابینه اولین دولت پس از پیروزی انقلاب از همین افراد تشکیل شده بود.

پاسخ تشریحی:

از آن جا که جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می کند، بنابراین شناخت توان ها و ظرفیت های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

باتوجه به موقعیت ریاضی یا مطلق، گستردگی کشور در عرض های جغرافیایی مختلف به تنوع آب و هوا در آن منجر شده است. اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف، سبب ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی شده است. کشور ما برای تولیدات باغی از مزیت های زیادی برخوردار است؛ زیرا امکان کشت انواع گوناگون میوه های سردسیری، نیمه گرمسیری و گرمسیری را دارد. این بخش از کشاورزی، از مهم ترین اقلام صادراتی کشور است. باتوجه به استعداد های متفاوت نواحی مختلف کشور در زمینه تولیدات باغی، هر استانی باید میوه های ویژه خود را تولید و صادر کند.

پاسخ تشریحی:

برخی از دشت ها مانند دشت لوت از دوران های زمین شناسی بسیار قدیم بر جای مانده اند. اما در روی آن ها ناهمواری های جدید بر اثر فرسایش های بادی ایجاد شده است.

برجسته ترین کلو ت ها در غرب بیابان لوت در منطقه شهداد در استان کرمان وجود دارد. کلو ت یا یاردانگ در رسوبات نرم به جا مانده از دریاچه های قدیم پدید می آید. طی میلیون ها سال، باد شیارهایی موازی و U شکل در این رسوبات ایجاد می کند. به تدریج بخش نرم را با خود می برد و بخش های سخت تر باقی می ماند.

اشکال کاوشی	مشخصات
دشت ریگی (رگ)	- این شکل از فرسایش در زمین های پوشیده از ماسه های ریزش و سنگ های ریز و درشت دیده می شود. - باد ماسه های ریز را با خود می برد و فقط سنگ های درشت بر جای می ماند. ← سطحی آکنده از قلو ه سنگ به وجود می آید که به آن سنگ فرش بیابانی نیز می گویند.
چاله های بادی	- در نواحی دارای ماسه های ریز و به ویژه فاقد پوشش گیاهی، باد ذرات را از محل خود جابه جا می کند و به تدریج حفره ها یا چاله هایی وسیع پدید می آورد. - اگر در اثر برخورد با آب های زیرزمینی، رطوبت و چسبندگی در دانه ها ایجاد شود فرسایش بادی کند و متوقف می شود. - برخی چاله های بادی تا ۴۰ متر عمق دارند. - در دشت لوت نمونه هایی از این اشکال دیده می شود.
کلو ت (یاردانگ)	- یاردانگ در رسوبات نرم به جا مانده از دریاچه های قدیم پدید می آید. - طی میلیون ها سال، باد شیارهایی موازی و U شکل در این رسوبات ایجاد می کند و به تدریج بخش نرم را با خود می برد و بخش های سخت تر باقی می ماند. - این اشکال حاصل فرسایش بادی - آبی هستند و در مناطق خشک ایالات متحده آمریکا، مصر، چین و ایران دیده می شوند. - برجسته ترین کلو ت های ایران در غرب بیابان لوت در منطقه شهداد در استان کرمان وجود دارد.
ستون های سنگی	- باد مواد نرمی را که زیر یا لبه تخته سنگ ها قرار گرفته اند، تخریب می کند و با خود می برد و بخش های سخت تر باقی می ماند. ← ستون های سنگی به شکل قارچ یا سایر اشکال به وجود می آیند. - نام های دیگر این پدیده، گرز دیو، دودکش جن (به انگلیسی هودو Hadoo) و ... می باشد.

پاسخ تشریحی:

با توجه به نقشه زیر گزینه (۴) صحیح است.

پاسخ تشریحی:

ترتیب زمانی از قدیم به جدید در گزینه (۳) درست است.

دوره زمانی	تقسیمات کشوری
پس از ورود آریاییان به فلات ایران	یک آبادی کوچک را «ویس» و آبادی بزرگتر را «گئو» می‌نامیدند.
هخامنشیان	هاریوش کشور را به سی «شهری» که همان شهر است، تقسیم کرد و برای هریک از آن‌ها مأمورینی تعیین کرد که آن‌ها را «شهران» و به یونانی «ساتراپ» می‌گفتند.
پیش از اسلام	کشور به ۷۲ بخش تقسیم شد. از همین تقسیم‌بندی دوره هخامنشیان استفاده می‌شد!
ساسانیان	کشور به سرزمین (ایالت)، خوره (استان)، تسوگ یا تسوج (شهرستان) و رستاک (دهستان) تقسیم شده بود.
عباسیان	قلمرو جغرافیایی آن‌ها به واحدهایی تحت عنوان «ایالت» تقسیم می‌شد که در مجموع به ۳۱ ایالت می‌رسید.
صفویه، افشاریه، زندیه و قاجاریه	عناصر اصلی تقسیمات کشوری به ترتیب عبارت بودند از: ایالت، ولایت، بلوک و قصبه. نکته: در دوره قاجاریه، ایران به ۱۲ ایالت و ۱۲ ولایت تقسیم شد که ایالات عبارت بودند از: آذربایجان، کرمان و بلوچستان، فارس و بنادر خراسان و سیستان.
پس از اسلام	با تصویب قانون تقسیمات کشوری، ایران به ۱۰ استان و ۴۹ شهرستان تقسیم شد. در این قانون، هر استان به چند شهرستان و هر شهرستان به چند بخش و هر بخش به چند دهستان و هر دهستان به چند قصبه تقسیم می‌شد.
بعد از انقلاب	در سال ۱۳۵۷، ایران به ۲۴ استان تقسیم شد و در سال ۱۳۷۲ طرح اولین استان جدید با نام اردبیل به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و پس از آن استان‌های قم، قزوین، گلستان، خراسان‌های شمالی، رضوی، جنوبی و البرز نیز اضافه شدند.

بررسی موارد:

الف: نقش هر سکونت‌گاه بر اساس وضع جغرافیایی آن، اعم از طبیعی یا انسانی تعیین می‌شود.

انسان‌ها در محیط‌های طبیعی تغییراتی به وجود می‌آورند. آن‌ها برای زندگی و بهره‌برداری از محیط طبیعی از شیوه‌ها و ابزارهای متفاوتی استفاده می‌کنند و در نتیجه، نواحی مختلفی را پدید می‌آورند یا نواحی طبیعی را تغییر می‌دهند.

ب) ممکن است نقش سکونت‌گاه‌ها در طول زمان تغییر کند یا تکامل و توسعه یابد. مثلاً سکونت‌گاه صنعتی به تدریج نقش‌های اداری و سیاسی را نیز به عهده بگیرد. یا به‌طور مثال در تهران ایجاد کارخانه‌های بزرگ و کوچک در امتداد محورهای ارتباطی شهر تهران، نواحی صنعتی پیرامون این شهر شکل گرفته است. به‌وجود آمدن این نواحی صنعتی، تهران را به مهم‌ترین قطب صنایع مصرفی کشور تبدیل کرده است.

بارندگی کوهستانی (ناهمواری): در این نوع بارندگی، نواحی مرتفع و کوهستان‌ها باتوجه به شکل و جهتی که دارند، مانع آن می‌شوند که توده‌ی هوای مرطوب به‌طور افقی حرکت کند. در نتیجه، توده‌ی هوا در امتداد دامنه‌ی کوه به طرف قله بالا می‌رود و هنگام صعود، دمای آن کاهش می‌یابد و دیگر نمی‌تواند رطوبت را در خود نگه دارد و بنابراین، موجب بارش می‌شود.

نوع بارندگی	ویژگی‌ها	
همرفتی	- توده‌ی هوا از هوای مجاور خود گرم‌تر می‌شود؛ همراه با بالا رفتن، دمای آن پایین می‌آید و ابر تشکیل می‌شود و بارندگی صورت می‌گیرد. - بارش‌های بهاری بیش‌تر از این نوع است.	
جبهه‌ای (سیکلونی)	- بیش‌تر در محل جبهه‌ها به‌وجود می‌آید؛ جایی که توده‌های هوای با هم برخورد می‌کنند.	
کوهستانی (ناهمواری)	- نواحی کوهستانی و مرتفع (با توجه به شکل و جهت خود) مانع حرکت افقی توده‌ی هوای مرطوب می‌شوند. توده‌ی هوا در امتداد دامنه‌ی کوه به طرف قله بالا می‌رود و هنگام صعود، دمای آن کاهش می‌یابد و دیگر نمی‌تواند رطوبت را در خود نگه دارد بنابراین بارندگی ایجاد می‌شود.	

برنج، از غلات مهم است و نقش مهمی در تأمین غذای جهان دارد؛ اما به دلیل اینکه به شرایط خاص آب و هوایی گرمسیری و نیمه گرمسیری و رطوبت هوا و آب زیاد وابسته است، در نواحی خاصی کشت می‌شود. از دهه ۱۹۷۰ میلادی با انقلاب سبز و به‌کار بردن روش‌های علمی، بذرهایی اصلاح شده، کود و آفت‌کش‌های شیمیایی و ماشین آلات، برخی کشورها موفق شدند تولید کشاورزی خود را به چند برابر افزایش دهند که از جمله این کشورها می‌توان به فیلیپین و پاکستان اشاره کرد که در زمینه تولید برنج به خودکفایی رسیدند.

پاسخ تشریحی:

مکیندر معتقد بود بخش عمده خشکی های جهان، سه قاره به هم چسبیده آسیا و اروپا و آفریقا است و جزیره جهانی نام دارد. او در این جزیره جهانی منطقه خشکی اوراسیا را قلعه (دژ) جهان می دانست و می گفت این منطقه برای قدرت های دریایی، غیرقابل دسترس است. مکیندر بخش مرکزی این منطقه را محور یا قلب خشکی جهان نامید. او معتقد بود که این منطقه، یعنی شرق اروپا، منبع بزرگ قدرت است و هرکس بر منابع آن مسلط شود، می تواند بر کل جزیره جهانی و جهان فرمان براند. بنابراین موارد «الف» و «ج» با این نظریه مطابقت دارند. آلفرد ماهان نظریه قدرت دریایی را مطرح کرد. او فضاهای دریایی و اقیانوسی را در شکل گیری قدرت جهانی و کنترل و محاصره قدرت خشکی مؤثر می دانست. بنابراین مورد «ب» با این نظریه مطابقت دارد. انگلستان به دلیل دسترسی به آب های آزاد و برخورداری از موقعیت جزیره ای به قدرت دریایی تبدیل شد و این چنین بر رقیبان خود پیروز شد.

نام نظریه	زمان ارائه	نام طراح	منبع قدرت	توضیحات
فضای حیاتی	قرن ۱۹	راتزل	فضا (وسعت)	اگر کشورهای کوچک، به اندازه جمعیت خود، فضا نداشته باشند، در رقابت با دولت های قوی، نابود خواهند شد.
هارتلند	سال ۱۹۰۴	مکیندر	خشکی	قدرت جهان در قلب خشکی های جزیره جهانی (= هارتلند) یعنی اوراسیا (= شرق اروپا) متمرکز است و هرکس بر این منطقه حاکم شود، می تواند بر کل جهان حکمرانی کند.
قدرت دریایی	قرن ۱۹ و ۲۰	آلفرد ماهان	فضاهای دریایی و اقیانوسی	فضاهای دریایی و اقیانوسی در شکل گیری قدرت جهانی و کنترل و محاصره خشکی نقش دارند.

پاسخ تشریحی:

مداول ترین ملاک تشخیص شهر و روستا ملاک جمعیتی است و اگر جمعیت سکونتگاه به میزان معینی برسد، آن را شهر تلقی می کند، اما این ملاک در نواحی مختلف دنیا متفاوت است. به طور کلی شهرها از روستاها پرجمعیت ترند و تراکم جمعیت نیز در آن ها بیشتر است.

ملاک تمایز شهر از روستا	توضیحات
فعالیت اقتصادی	مهم ترین ملاک تمایز شهر از روستا، تفاوت در فعالیت های اقتصادی آن هاست؛ زیرا: - در اغلب سکونتگاه های روستایی، بیشترین درصد جمعیت فعال در بخش کشاورزی (زراعت، دامداری، جنگلداری، صید، شکار و ...) شاغل هستند. - در شهرها بیشترین مردم در فعالیت های صنعتی و خدماتی مشغول به کار هستند.
میزان جمعیت	مداول ترین ملاک تشخیص شهر و روستا، ملاک جمعیتی است؛ یعنی: اگر جمعیت سکونتگاه به میزان معینی برسد، آن را شهر تلقی می کنند. البته این ملاک در نواحی مختلف دنیا، متفاوت است: - در برخی کشورهای اروپایی، سکونتگاه هایی با بیش از ۲۰۰۰ نفر جمعیت، یک شهر محسوب می شوند. - در برخی کشورهای پرجمعیت آسیا (مانند چین و هند)، روستاهایی با بیش از ۳۰۰۰۰ نفر جمعیت وجود دارند. به طور کلی، شهرها پرجمعیت تر از روستاها هستند و تراکم جمعیت نیز در آن ها بیشتر است.
وسعت و فضای سکونت و فعالیت	- در روستاها، فضاهای باز و چشم اندازهای طبیعی بیشترین و گسترده تر است. - در شهرها، خانه ها، مغازه ها و فضاهای صنعتی فشرده تر هستند و فعالیت های متنوع، در فضاهای محدودتری متمرکز شده است.
دسترسی به خدمات و تسهیلات	- در روستاها، ارائه خدمات و تسهیلات، کمتر و محدودتر است. - در شهرها، امکانات آموزشی، درمانی و پزشکی، مراکز خرید، حمل و نقل عمومی، خدمات مالی و بانکی، آب و برق و ... متنوع و گسترده است.
فرهنگ و مناسبات اجتماعی	- در روستاها به دلیل جمعیت کمتر، بیشترین افراد یکدیگر را می شناسند و روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری در جوامع روستایی بیشترین است. - در شهرها، نوگرایی، بیشترین و تغییرات اجتماعی، سریع تر است.

پاسخ تشریحی:

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی نیز از جمله نهادهایی بود که در سال ۱۳۵۸ با هدف تأمین مسکن محرومان، به ویژه روستاییان، تشکیل شد. تهیه و اجرای طرح های هادی روستایی از وظایف مهم بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است. در طرح های هادی روستایی کاربری های اراضی روستا شناسایی و نقشه های وضع موجود آن تهیه می شود. در این طرح ها ساماندهی کاربری های مسکونی، کشاورزی، خدماتی و نیازها و همچنین چگونگی گسترش روستا در آینده معین می شود و راهکارهایی برای بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی روستاها ارائه می گردد.

پاسخ تشریحی:

با توجه به حرکت زمین از غرب به شرق، مناطق مختلف کره زمین واقع بر نصف النهارها پی در پی در مقابل خورشید قرار می گیرند. در نتیجه، ابتدا شهر تهران و سپس شهر پاریس در مقابل خورشید قرار می گیرد و ساکنان تهران طلوع خورشید را زودتر مشاهده می کنند و ظهر در آنجا زودتر فرا می رسد.

زمان محلی، زمان رسمی:

برای این که به نقش نصف النهار گرینویچ به عنوان مبدأ اندازه گیری زمان برای کشورها بهتر پی ببریم، لازم است موضوع زمان محلی و زمان رسمی را مرور کنیم.

کره زمین حول محور قطب های خود در حال چرخش است و یک دور کامل آن، ۲۴ ساعت طول می کشد که به آن یک شبانه روز می گویند.

باتوجه به حرکت زمین از غرب به شرق، مناطق مختلف کره زمین واقع بر نصف النهارها پی در پی در مقابل خورشید قرار می گیرند.

در شکل روبه رو، ابتدا نقطه الف و سپس نقطه ب در مقابل خورشید قرار می گیرد.

پس ساکنان نقطه الف طلوع خورشید را زودتر مشاهده می کنند و ظهر در آنجا زودتر فرا می رسد.

بین همه مکان های واقع بر نصف النهارهای مختلف کره زمین همواره اختلاف زمانی وجود دارد؛ به طوری که در یک کشور،

زمان واقعی دو شهر مجاور متفاوت است. حتماً هنگام سفر به شهرهای مختلف ایران متوجه شده اید که اوقات شرعی

که بر مبنای زمان واقعی و محلی است، یعنی اذان صبح، ظهر و مغرب، در شهرهای مختلف متفاوت است.

زمان واقعی یا ساعت محلی اختلاقی در برنامه حرکت وسایل حمل و نقل و فعالیت های اقتصادی و باز و بسته شدن ادارات

و کارخانه ها و ... در داخل یک کشور و بین کشورها پدید می آورد. به همین سبب، کشورها به جای ساعت واقعی از ساعت رسمی یا استاندارد استفاده می کنند.

محیط کره زمین ۳۶۰ درجه است و یک دور چرخش آن ۲۴ ساعت طول می کشد. پس، می توان کره زمین را به ۲۴ قاچ تقسیم کرد که هر قاچ ۱۵ درجه پهنا دارد. هر نقطه زمانی یک قاچ یا یک ساعت است و یک نصف النهار مرکزی دارد.

نکته: توافق شده است که همه نصف النهارهایی که داخل یک قاچ قرار گرفته اند ساعت یکسانی داشته باشند.

پاسخ تشریحی:

ویژگی های طبیعی حوضه رود در میزان سیل خیزی آن اثر دارد.

هر قدر حوضه آبخیز یک رود، وسیع تر باشد آبدهی آن نیز بیش تر است. شکل حوضه، شیب و تعداد انشعابات حوضه نیز رابطه مستقیمی با

سیل خیزی رود دارند. حوضه های آبخیز از نظر شکل به سه گروه گرد، دراز و پهن تقسیم می شوند. هر چه شکل حوضه آبخیز گردتر و شیب آن

بیش تر باشد، سیل خیزتر است. به عکس، هر چه حوضه درازتر و کشیده تر باشد، سیل خیزی آن کم تر است.

در حوضه‌های گرد، مدت زمان کمتری صرف می‌شود تا آب آبراهه‌ها خارج شوند؛ زیرا در حوضه‌های گرد به علت انشعابات پراکنده سرشاخه‌ها که طول آن‌ها تقریباً به یک اندازه است، همه جریان‌ها همزمان به خروجی می‌رسند و موجب سرریز و وقوع سیل می‌شوند. به عکس در حوضه‌های کشیده، مدت زمان طولانی‌تری سپری می‌شود تا آب جاری مسافت سرچشمه تا خروجی را طی کند و در نتیجه آب سرشاخه‌ها به تدریج و به‌طور متوالی از حوضه تخلیه می‌شوند.

به‌طور کلی حوضه‌های آبگیر سه شکل دارند:

- ۱- **گرد:** در حوضه‌های گرد، مدت زمان کمتری صرف می‌شود تا آب آبراهه‌ها خارج شوند؛ زیرا در حوضه‌های گرد سرشاخه‌ها انشعابات پراکنده‌ای دارند که طول آن‌ها تقریباً به یک اندازه است؛ بنابراین همه جریان‌ها همزمان به خروجی می‌رسند و موجب سرریز و وقوع سیل می‌شوند.
- ۲- **دراز:** در حوضه‌های کشیده، مدت زمان طولانی‌تری سپری می‌شود تا آب جاری، مسافت سرچشمه تا خروجی را طی کند و در نتیجه آب سرشاخه‌ها به تدریج و به‌طور متوالی از حوضه تخلیه می‌شوند.
- ۳- **پهن:** سومین شکل حوضه‌های آبگیر شکل پهن است.

۴ ۱۳۶

پاسخ تشریحی:

اگر به جای «اختلاف سن»، واژه «اختلاف» نوشته می‌شد، امکان برداشت معانی مختلف وجود داشت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ خود میز شکسته شده یا شیشه میز؟

۲ ما در گل و خاک هستیم (گل ایم) یا در گلیم که نوعی فرش است؟

۳ زمان چند است یا قیمت ساعت؟

۲ ۱۳۷

پاسخ تشریحی:

$$A \cap B = C$$

طبق اطلاعات صورت سوال A و B و C با به دو صورت می‌توان تصور کرد: اول اینکه B و C رابطه تساوی باشند و درون A قرار بگیرند. دوم اینکه A و B رابطه عموم و خصوص من وجه داشته باشند و اشتراکشان C باشد. بنابراین، رابطه A و غیر C در هر صورت عموم و خصوص من وجه است، زیرا C در هر صورت با A رابطه عموم و خصوص مطلق دارد (A اعم و C اخص است).

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ اگر A و B مساوی باشند، دیگر A مصادیق اختصاصی ندارد و این خلاف اطلاعات صورت سوال است.

۲ در حالت دومی که توضیح دادیم، B غیر از C مصادیق دیگری نیز خواهد داشت.

۳ در هیچ کدام از حالات فوق غیر C فقط مصادیق اختصاصی B را شامل نخواهد شد.

نسبت	ویژگی	تعداد قضایا	نوع قضایا	شکل هندسی نسبت
تساوی	دو مفهوم که مصادیقشان کاملاً مشترک است.	دو قضیه	هر الف ب است هر ب الف است	الف ب
تباین	دو مفهوم که هیچ مصداق مشترکی ندارند.	دو قضیه	هیچ الف ب نیست هیچ ب الف نیست	الف ب
عموم و خصوص مطلق	دو مفهوم که یکی از آن‌ها از دیگری عام‌تر است. (تمام مصادیق آن را در بر می‌گیرد)	سه قضیه	هر الف ب است بعضی ب الف است بعضی ب الف نیست	ب الف
عموم و خصوص من وجه	دو مفهوم که هردو در عین داشتن مصادیق مشترک دارای مصادیق اختصاصی (غیرمشترک) هستند.	چهار قضیه	بعضی الف ب است بعضی الف ب نیست بعضی ب الف است بعضی ب الف نیست	الف ب

۳ ۱۳۸

پاسخ تشریحی:

در تعریف مفهومی، اجزای سازنده مفهوم مجهول تحلیل می‌شوند و به دو بخش ویژگی‌های مشترک با دیگر مفاهیم (جزء عام) و ویژگی‌های اختصاصی مفهوم مجهول که وجه افتراق آن است (امر خاص)، تقسیم می‌شوند.

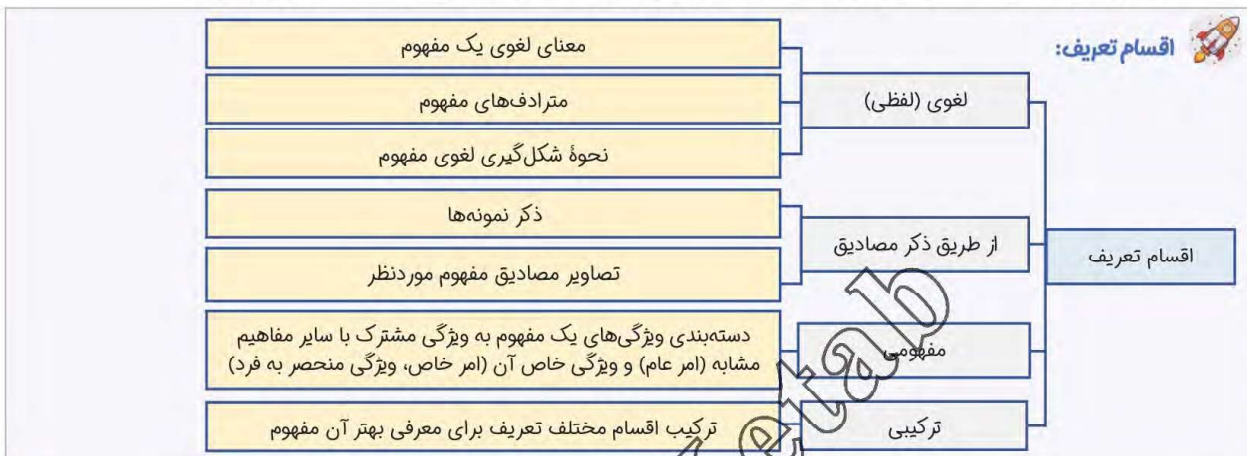

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ برخی تصورات نیاز به تعریف ندارند. مثل تصور ما از مفهوم بدیهی «هستی» یا تصویری که از طریق حس درک می‌شوند (مثلاً تصور ما از طعم شیرین).

۲ هر حملی (ایجابی یا سلبی) تعریف محسوب نمی‌شود. مثلاً در عبارت «میوه مفید است» مفهوم «مفید» را به «میوه» نسبت داده‌ایم ولی «میوه» را تعریف نکرده‌ایم.

۳ تعریف لزوماً در قالب یک تصدیق بیان نمی‌شود بلکه مثلاً می‌توان در تعریف مفهوم «انسان» صرفاً گفت «حیوان ناطق».

۱ | ۱۳۹

پاسخ تشریحی:

در این گزینه یک قضیه داریم و مصراع اول بیت، جمله امری است پس قضیه نیست ولی مصراع دوم بیت، یک قضیه حملی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ عبارت به شکل زیر بازنویسی می‌شود:

(وقتی به خوبی نگاه کرد، پر خود را در آن دید - گفت: از چه کسی بنالیم وقتی از ماست که بر ماست؟)

عبارت مذکور، کلاً از دو قضیه حملی تشکیل شده است: ۱- وقتی به خوبی نگاه کرد، پر خود را در آن دید. ۲- گفت «از چه کسی بنالیم وقتی از ماست که بر ماست؟»

عبارت دوم این گزینه، پرسشی نیست، بلکه در حال خبر دادن از پرسش آن شخص است.

۳ عبارت به دو شکل بازنویسی می‌شود و مشخص نیست نظر طراح محترم کنکور، کدام یک است:

شکل اول:

(اگر چرخ گره‌ای بر سر راه تو ایجاد بکند، گره دیگری از راه تو می‌گشاید).

در این حالت هر دو قسمت جمله ایجابی هستند و چیزی سلب نشده است.

شکل دوم:

(چرخ گره‌ای بر سر راه تو ایجاد نمی‌کند مگر آن که گره دیگری از راه تو بگشاید).

در این حالت، بخش اول جمله سلبی و بخش دوم جمله ایجابی است که مطابق صورت سوال است و اگر به این شکل بازنویسی شود، این گزینه نیز، پاسخ می‌شود.

۴ عبارت به شکل زیر بازنویسی می‌شود:

(من در طلب دانش همت می‌کنم).

در عبارت مذکور، به ثبوت «همت» برای «من» حکم شده است.

عبارت صورت سوال یک قضیهٔ موجبهٔ کلیه است.
سوال از ما می‌خواهد تعیین کنیم که اگر قضیهٔ «هر الف ب است» صادق باشد، کدام گزینه صادق است؟
عبارت گزینه سوم، عکس مستوی «هر الف ب است» می‌باشد و صادق است.

جدول احکام قضایای متقابل			
نوع تقابل	نوع دو قضیه	حکم	نتیجه‌گیری
تناقض	موجبهٔ کلیه و سالبهٔ جزئیه سالبهٔ کلیه و موجبهٔ جزئیه	صدق و کذب همزمان هر دو، محال	از صدق یکی کذب دیگری از کذب یکی صدق دیگری
تضاد	موجبهٔ کلیه و سالبهٔ کلیه	صدق هر دو محال و کذب هر دو ممکن	از صدق یکی صدق و کذب دیگری نامشخص از کذب یکی صدق کلیه صدق جزئیه
تداخل	موجبهٔ کلیه و موجبهٔ جزئیه سالبهٔ کلیه و سالبهٔ جزئیه	صدق و کذب هر دو ممکن صدق کلیه و کذب جزئیه محال کذب کلیه و صدق جزئیه ممکن	از صدق کلیه صدق جزئیه نامشخص از کذب جزئیه صدق و کذب کلیه نامشخص از کذب جزئیه کذب کلیه
تداخل تحت تضاد	موجبهٔ جزئیه و سالبهٔ جزئیه	صدق هر دو ممکن کذب هر دو محال	از صدق یکی صدق و کذب دیگری نامشخص از کذب یکی صدق دیگری

اگر قضیهٔ «بعضی ب ج نیست»، به عنوان مقدمهٔ دوم این قیاس لحاظ شود، علامت حد وسط در هر دو مقدمه منفی می‌شود و قیاس نامعتبر می‌گردد.

شرایط اعتبار قیاس	رعایت قانون نتیجهٔ قیاس (اگر یکی از مقدمات سالبه باشد نتیجه نیز سالبه خواهد بود و اگر هر دو مقدمه موجبه باشند، نتیجه حتماً موجبه است).
	موجبه بودن حداقل یکی از مقدمات
	مثبت بودن علامت حد وسط در حداقل یکی از مقدمات
	هر کدام از موضوع یا محمول نتیجه که دارای علامت مثبت هستند در مقدمات هم علامت مثبت داشته باشند.

فلسفه‌های مضاف رابط بین علوم و بخش اصلی فلسفه هستند، در نتیجه هم مسائل مشترک میان علوم و فلسفه را مطرح می‌کنند و هم بنیان‌های عقلی مطرح در بخش اصلی فلسفه را به محدوده‌های خاص هر علم، منتقل می‌سازند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- برعکس این موضوع درست است، یعنی: با تأمل فیلسوفانه در حوزه‌هایی مانند تاریخ، حقوق و...، شاخه‌هایی از فلسفه مانند فلسفه تاریخ، فلسفه حقوق و... شکل می‌گیرد.
- معرفت به وجود فرع بر امکان شناخت آن است (نه برعکس).
- شاخه‌های فلسفه قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت‌شناسی را به شاخه‌های علوم منتقل می‌کنند (نه برعکس).

پارمنیدس اعتقاد داشت درک واقعیت امور فقط از طریق عقل امکان دارد و به دلیل خطاهایی که در حواس رخ می‌دهد حرکت را قبول نداشت و به نقش عقل تاکید می‌کرد. هراکلیتوس به حرکت و جمع اضداد و امور ناسازگار اعتقاد داشت.

درباره دو فیلسوف اولیه یونان	
هراکلیتوس	• معتقد بود در هر چیزی وحدت اضداد وجود دارد. (وجود اضداد جهان را می‌سازد) • همه چیز را در حال تغییر و دگرگونی و حرکت می‌دانست.
پارمنیدس	• آراء فلسفی‌اش را به صورت شعر ارائه کرد. • برای نخستین بار به دو مفهوم «بودن» و «شدن» توجه کرد. • تنها راه درک جهان را تفکر عقلی می‌دانست. • معتقد بود حواس تنها لایه ظاهری هستی را می‌شناسد. • هستی و واقعیت را تغییرناپذیر و فناپذیر می‌دانست.

اینکه انسان از اشیاء در جهت رفع نیاز، استفاده می‌کند، نشان‌دهنده امکان شناخت آدمی است که در نتیجه شناخت می‌تواند با موجودات جهان ارتباط برقرار کند.

پرسشی سایر گزینه‌ها:

۲ امکان شناخت به این معنا نیست که شناخت انسان نامحدود است و چیزی وجود ندارد که انسان نمی‌تواند آن را بشناسد.

۳ شک در توانایی شناخت برخی از امور، شک در اصل شناخت به حساب نمی‌آید. باور به عدم توانایی شناخت انسان در برخی حیطه‌ها به معنای محدودیت شناخت انسان است نه نسبیت آن.

۴ تفاوت در شناخت نشان از خطاپذیری در شناخت است نه اینکه به طور کلی شناخت واحدی وجود ندارد.

مفاهیم	توضیحات
ویژگی شناخت در انسان	ما پدیده‌های پیرامون خود را شناسایی می‌کنیم و از طریق این شناخت با آن‌ها ارتباط برقرار کرده و از آن‌ها استفاده می‌نماییم. این که ما با دیگری سخن می‌گوییم، این که به سمت چیزی می‌رویم - همه این‌ها نشان‌دهنده توانایی ما در شناختن است.
شناخت تدریجی یا دفعی؟	شناخت ما به تدریج افزایش می‌یابد. ما در آغاز تولد چیزی نمی‌دانیم، بلکه گام به گام با پدیده‌های جهان آشنا می‌شویم؛ یعنی با عمل آموختن و یادگیری، در مسیر شناخت پیش‌تر پیش می‌رویم.
شناخت محدود یا نامحدود؟	شناخت ما بسیار محدود است؛ یعنی ما آگاه هستیم که در کنار آن دانسته‌ها و آموخته‌ها، حقایق فراوان دیگری هم در عالم هست که آن‌ها را نمی‌دانیم و نمی‌شناسیم.
احتمال خطا در شناخت	گاهی متوجه می‌شویم که بعضی از دانسته‌های ما درست نبوده و دچار خطا شده‌ایم. همچنان که گاهی متوجه می‌شویم که افراد مختلف درباره موضوع واحد نظرها و باورهای متفاوت دارند و ما می‌کوشیم که بدانیم از میان آن نظرها، متفاوت کدام درست و کدام غلط است.
معرفت‌شناسی	بخشی از فلسفه است که به خود پدیده شناخت می‌پردازد و می‌کوشد به پرسش‌هایی درباره ابعاد گوناگون شناخت، پاسخ دهد. معرفت‌شناسی همیشه جزئی از فلسفه بوده است.
معرفت‌شناسی از گذشته تا امروز	در گذشته برخی از مباحث معرفت‌شناسی در ضمن مباحث فلسفی طرح می‌شد اما امروزه به علت طرح پرسش‌های جدی و جدید درباره معرفت و ظهور دیدگاه‌های گوناگون، این بخش از فلسفه به صورت شاخه مستقلی درآمده که به آن «معرفت‌شناسی» یا «نظریه معرفت» می‌گویند.
چیستی معرفت	مفهوم معرفت، روشن است و نیازی به تعریف ندارد. وقتی که از کودکی می‌پرسیم «می‌دانی توپت کجاست؟» و او می‌گوید «آری می‌دانم» نسبت به معنای «می‌دانم» آگاه است؛ اگر ابهامی هم از جهت کلمه و لغت باشد، حداکثر با بیان معادلی، ابهام رفع می‌شود. وقتی کسی می‌گوید توپ آنجاست بدین معناست که او به وجود توپ در آنجا آگاه و عالم است و ما به‌ارای آگاهی او، یک توپ است که در آنجاست.
بدیهی یا غیر بدیهی؟ شکاکیت مطلق، ممکن یا غیرممکن؟	هم معنای معرفت و هم امکان رسیدن به شناخت و معرفت برای هر انسانی روشن است. یعنی شک در اصل دانستن و همه دانسته‌ها، که امکان‌پذیر نیست و اگر کسی چنین نظری بدهد، گرفتار یک تناقض شده و همین نظر او با شک مطلق ناسازگار است.
نظر گرگیاس	گرگیاس یک سوفیست بود و این‌گونه بیان می‌کند: اولاً چیزی وجود ندارد، ثانیاً اگر هم چیزی وجود داشته باشد برای انسان قابل شناخت نیست و انسان ابزار شناخت آن را ندارد، ثالثاً اگر برای انسان قابل شناخت باشد، نمی‌تواند آن را به دیگری بیاموزد و منتقل نماید.
دو صورت پیشرفت دانش بشر	اول حل مجهولات و دستیابی به اطلاعات جدید در مورد پدیده‌های جهان و گشودن شاخه‌های جدید دانش دوم، از طریق پی بردن به اشتباهات گذشته‌گان و تصحیح آن‌ها.

۴ | ۱۳۵

پاسخ تشریحی:

بررسی و تحلیل تنها از قوه عقل برمی آید و هیچ ابزار شناختی دیگری، تحلیل گر نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ قلب هم می‌تواند به چنین حقایقی برسد.
- ۲ همکاری حس و عقل است و ویژه عقل نیست.
- ۳ مقدمات استدلال‌های قیاسی می‌توانند حسی و تجربی هم باشند.

۳ | ۱۳۶

پاسخ تشریحی:

درک اینکه اجتماع نقیضین محال است (یک چیز نمی‌تواند هم باشد و هم نباشد) مربوط به قوه عقل است که در نفس انسانی قرار دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ فقط انسان را می‌توانیم دارای عقل در نظر بگیریم.
- ۲ افلاطون نفس را «جزء عقلانی انسان» می‌داند. بنابراین نمی‌توان گفت انسان در ابتدای تولد نفس ندارد، چون اگر نداشته باشد دیگر انسان نیست.
- ۳ افلاطون به خدا هم اعتقاد داشت، پس غیر از انسان، دست کم خدا هم در نظریه او دارای حقیقتی برتر (برترین حقیقت) است که محدودیت‌های ماده را ندارد.

۱ | ۱۳۷

پاسخ تشریحی:

عقل عملی شناخت خوبی‌ها و بدی‌ها را برعهده دارد، اما آنچه که منجر به گرایش به فضایل و دوری از بدی‌ها می‌شود از نظر فلاسفه مسلمان فطرت و ذات آدمی است. به عبارتی انسان فطرتاً نسبت به این موارد گرایش دارد و این امر به عقل نظری که شناخت هست و نیست را برعهده دارد مربوط نیست.

۴ | ۱۳۸

پاسخ تشریحی:

رابطه میان موضوع و محمول هر دو قضیه مطرح‌شده در گزینه ۴، از نوع وجوبی یا همان ضروری است. چرا که ویژگی ذاتی اکسیژن و فلز مطرح شده و حمل ویژگی ذاتی بر ذات، حملی ضروری و وجوبی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

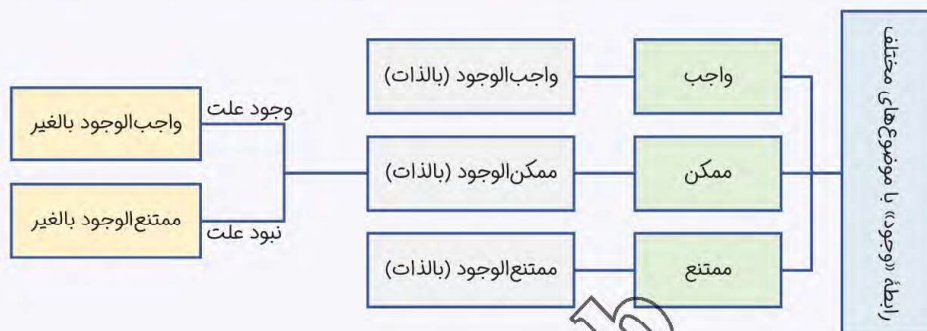
رابطه میان موضوع و محمول عبارات سایر گزینه‌ها:

- ۱ وجوبی - امکانی
- ۲ وجوبی - امکانی
- ۳ امکانی - وجوبی

۱- رابطه وجوبی؛ مانند: جیوه فلز است. (حمل محمول بر موضوع، ضروری و واجب است).	نسبت‌های سه‌گانه در قضایا
۲- رابطه امکانی؛ مانند: غول چراغ جادو وجود دارد. (موضوع هم می‌تواند محمول را بپذیرد و هم می‌تواند نپذیرد).	
۳- رابطه امتناعی؛ مانند: عدد پنج زوج است. (حمل محمول بر موضوع، محال است).	

۲ | ۱۳۹

پاسخ تشریحی:

اغلب تجربه‌گرایان بر این باور بودند که انسان از طریق حس به توالی پدیده‌ها پی می‌برد و سپس از همین توالی رابطه ضروری بین علت و معلول را نتیجه می‌گیرد. تجربه‌گرایان می‌گویند که مثلاً چون زمین همواره با آمدن خورشید، روشن می‌شود و با ناپدید شدن آن، تاریک می‌گردد، انسان متوجه رابطه‌ای ضروری میان این دو پدیده شده و دانسته که اگر خورشید نیاید، زمین هم روشن نمی‌شود، یعنی یک رابطه ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین وجود دارد که علیت نام دارد.

دکارت: یک اصل بدیهی و فطری است.	منشأ درک و پذیرش علیت از نظر فیلسوفان
تجربه‌گرایان (غیر از هیوم): از طریق مشاهده توالی و همزمانی پدیده‌ها به دست می‌آید.	
دیوید هیوم: حواس تنها توالی و همزمانی را ادراک می‌کنند، نه رابطه ضروری را.	
فلاسفه مسلمان: یک اصل عقلی است که از محال بودن اجتماع نقیضین استنتاج شده است.	

۲ | ۱۴۰

پاسخ تشریحی:

هیوم، فیلسوف حس‌گرا و تجربه‌گرای قرن هجدهم ادعا می‌کند که دلایل دکارت و سایر فیلسوفان پذیرفتنی نیست. از نظر وی، دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشند مردودند؛ زیرا عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

این عبارت، نقد هیوم به برهان نظم است.

هیوم معتقد بود که اثبات خداوند، غیر تجربی است اما از آنجا که فقط حس و تجربه اعتبار دارد، اثبات خداوند بی‌معناست.

مفاهیم	توضیحات
خدا از نظر مردم یونان باستان	مردم به خدایان متعدد اعتقاد داشتند و هر کدام را مبدأ و منشأ یکی از واقعیات جهان می‌شمردند.
برخی از خدایان یونان باستان پیامد انکار خدایان در یونان باستان	«ژئوس»، خدای آسمان و باران / «آپولون» خدای خورشید و هنر و موسیقی / «آرتمیس» خدای عفت و خویشنداری انکار آن‌ها، طرد از جامعه یونان و گاه از دست دادن جان را به دنبال داشت. حاکمان و بزرگان جامعه یونان اجازه نمی‌دادند که کسی با اندیشه شرک‌آلودشان مخالفت کند و یا به خدایان توهین نماید.
نظر افلاطون درباره خدا	این جهان مادی از وجودی ثابت که دیدنی نیست، و از طریق حواس قابل درک نیست سرچشمه گرفته است. او مثال خیر یعنی نمونه‌ای از حقیقت را می‌داند.
ویژگی‌های خدا در نظر افلاطون	خدا نزد او یک خدای معین با ویژگی‌های روشن است / پیوسته ثابت است؛ نه می‌زاید و نه از میان می‌رود و نه چیز دیگری را به خود راه می‌دهد و نه خود در چیز دیگری فرو می‌شود. او نه دیدنی است و نه از طریق حواس دریافتنی است. فقط با تفکر و تعقل می‌توان به او دست یافت و از او بهره‌مند شد.
نظر ارسطو درباره خدا	خداوند علت همه دگرگونی‌ها و تغییرها و مبدأ نخستین جهان است. او خوب‌ترین و بهترین موجود است.
استدلالات ارسطو در اثبات خدا	۱- هر جا که یک خوب‌تر و بهتر وجود دارد، خوب‌ترین و بهتری نیز هست. حال، در میان موجودات برخی خوب‌تر و بهتر از برخی دیگرند. پس، حقیقتی هم که خوب‌ترین و بهترین است وجود دارد که از همه برتر است و این، همان واقعیت الهی است. ۲- نمی‌شود که یک نظم و انتظام بر جهان حاکم باشد، بدون اینکه موجودی جاویدان و برتر از ماده در کار نباشد. ۳- وجود حرکت در عالم نیازمند یک محرکی است که خود، حرکت نداشته باشد، زیرا اگر آن نیز حرکت داشته باشد، نیازمند یک محرک دیگر است و آن محرک دوم نیز به همین ترتیب نیازمند محرک دیگری است و سلسله محرک‌ها تا بی‌نهایت جلو خواهد رفت و چنین تسلسلی عقلاً محال است.
نظر دکارت درباره خدا	حقیقتی نامتناهی و دانا و توانا هست که انسان و هر موجود متناهی دیگری به وسیله او خلق شده‌اند.
استدلال دکارت درباره وجود خدا	من از حقیقتی نامتناهی و دانا و توانا که خود من و هر چیز دیگری به وسیله او خلق شده‌ایم، تصویری دارم. این تصور نمی‌تواند از خودم باشد، زیرا من موجودی متناهی‌ام. پس، این تصور از من و هر موجود متناهی دیگری نیست، بلکه از وجود نامتناهی است. پس، اوست که می‌تواند چنین ادراکی به من بدهد.
نظر هیوم درباره خدا	انسان، چون ابزار، جز تجربه ندارد، نمی‌تواند به وجودی که واجب‌الوجود بالذات و علت نخستین جهان است، پی ببرد.
نظر هیوم در مورد برهان نظم	برهان نظم که از تجربه گرفته شده توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد. این برهان فقط می‌تواند ثابت کند که یک ناظم و خالق این جهان را اداره می‌کند، اما ثابت نمی‌کند که این ناظم خالق همان خداوندی است که نیازمند به علت نیست و واجب‌الوجود بالذات است.

۳ | ۱۴۱

پاسخ تشریحی:

هر معلولی، دارای علتی است نه هر واقعیتهایی؛ زیرا در این صورت خدا را هم جزء آن حساب کرده‌ایم و خدا را نیز نیازمند به علت دانسته‌ایم.

۴ | ۱۴۲

پاسخ تشریحی:

فیلسوفان و حکمای مسیحی تحت تأثیر مطالعه کتاب‌های ابن‌سینا و ابن‌رشد و سایر فیلسوفان مسلمان به عقل و تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند، اما از آنجا که توجه به عقل و عقلانیت با مبانی اولیه کلیسای کاتولیک سازگاری نداشت، این توجه و روی آوردن، به تدریج به گسترش عقل‌گرایی و عقب‌نشینی اندیشه‌های دینی انجامید.

۲ | ۱۴۳

پاسخ تشریحی:

از نظر فیلسوفان مسلمان بهترین ابزار تفکر در آیات و روایات عقل می‌باشد و ایمانی ارزشمند است که پشتوانه عقلی داشته باشد؛ ایمانی که از این پشتوانه تهی است، ارزش چندانی ندارد و چه بسا انسان را به سوی کارهای غلط و اشتباه نیز بکشانند.

پرسش‌های ساینده:

۱. آنان به دنبال برطرف شدن کامل تعارض‌های ظاهری عقل و وحی هستند، نه کاستن تعارض‌ها.

۲. در همه موضوعات نتیجه این سه روش یکسان نیست زیرا برخی موضوعات صرفاً وحیانی یا صرفاً شهودی یا صرفاً عقلانی هستند. البته اگر در موضوعی هر سه روش کارایی داشته باشد، حتماً نتیجه یکسان خواهند داشت.

۳. وحی پیامبران نیازی به تهذیب نفس ندارد زیرا از طرف خداوند اعطا می‌شود.

عقاید عموم فیلسوفان مسلمان درباره عقل:

۱ | ۱۴۴

پاسخ تشریحی:

ابن سینا قائل به این بود که علوم تجربی و اصول عقلانی از اصول عقلانی بنیادی آن نشأت می‌گیرد. بنابراین، این گزینه که برای شناخت جهان طبیعت به اجزاء روش تجربی و اصول عقلانی اشاره دارد، با نظرات او سازگار است. دقت کنید که بحث رابطه امور طبیعی با ماورای طبیعت در نظریه ابن سینا بحثی مجزاست و در موضوع شناخت باطن جهان طبیعت و شناخت بهتر آن، به کار می‌آید، وگرنه شناخت معمولی جهان طبیعت از نظر ابن سینا با همین علوم طبیعی ممکن است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲. بینش کلی از راه تفکر فلسفی حاصل می‌شود، نه مشاهده و آزمایش.
۳. مطالعه تجربی صرف راهی به شناخت ماورای طبیعت و خدا ندارد.
۴. کل عالم طبیعت هم طبیعتی متفاوت با طبیعت هر یک از اجزایش دارد که حرکت و آثار کلی را تعیین می‌کند.

طبیعت‌شناسی ابن سینا:

۳ | ۱۴۵

پاسخ تشریحی:

ملاصدرا اگر از آیات قرآنی استفاده می‌کرد، آن را برای تایید و شاهد استدلال‌های خود استفاده می‌کرد، نه برای مقدمات استدلال‌ها.

اشتباهات رایج در تصمیم‌گیری (عوامل رفتارهای غیر منطقی)	مثال
اثرگذاری حقه‌های فروش بر تصمیم‌گیری‌ها	- ترجیح دادن کالایی ۱۶۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد بر کالایی با قیمت ۸۰ هزار تومان - خرید صرفاً به دلیل حراج یا فروش ویژه (مرتضی پیراهن ۴۵۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد را بر پیراهن ۱۶۵ هزار تومانی ترجیح می‌دهد)
بی‌صبری زیاد	- سراغ کارهای کم‌ارزش‌تر رفتن، به جای صبر در تحصیل، یادگیری و بهره‌مندی از منافع آتی - برای تأمین هزینه‌های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع بدهی‌ها رفتن (زیبا به جشن تولد دوستش دعوت شده است، همچنین برای کاهش وزن و بیماری دیابت خود رژیم غذایی خاصی است اما مقداری از کیک تولد را می‌خورد.)
اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرایی بودن	- خوش‌بینی زیاد درباره درآمد آینده و پس‌انداز کمتر برای نیازهای آتی - سرمایه‌گذاری در زمینه‌های پرخطر، بدون آمادگی لازم (پدر مریم اخیراً علی‌رغم نبود مشتری کافی برای میوه آناناس تصمیم گرفته است زمین بیشتری به این محصول اختصاص دهد)

به طور کلی بهتر است یک شرکت، به جای تولید در درون مرز امکانات تولید، بر روی مرز امکانات تولید کند و هر نقطه روی منحنی مرز امکانات تولید نشان می‌دهد که منابع کمیاب بین تولید دو کالای مورد نظر تقسیم شده است.

میلیون ریال $30 = \text{اجاره سالانه کارگاه}$

میلیون ریال $400 = 10 \times 40 = \text{اجاره سالانه کارگاه} \times 10 = \text{هزینه خرید ماشین آلات}$

میلیون ریال $60 = 2 \times 30 = \text{اجاره سالانه کارگاه} \times 2 = \text{هزینه خرید ماده اولیه}$

میلیون ریال $150 = \text{هزینه پرداخت حقوق سالانه}$

میلیون ریال $600 = 10 \times 60 = \text{هزینه خرید ماده اولیه} \times 10 = \text{درآمد حاصل از فروش محصولات}$

میلیون ریال $540 = 30 + 300 + 60 + 150 = \text{مجموع هزینه‌های تولید کارگاه}$

توجه: خرید ماشین فرزند مدیر کارخانه، جزو هزینه‌های تولید کارگاه تولیدی نیست.

میلیون ریال $60 = 600 - 540 = \text{هزینه‌های تولید} - \text{درآمد} = \text{سود}$

چون میزان درآمد از هزینه‌های بیش‌تر است، تولید‌کننده از فعالیت خود سود برده است.

نوآور	ایده‌ها را به محصولات جدید، فرآیندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می‌کنند.
خوش‌بین	کارآفرینان واقع‌بین هستند اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی هستند.
یادگیرنده	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می‌آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می‌دهند.
پرانگیزه	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.

۱۵۰

بررسی همه گزینه‌ها:

۱ صحیح است.

۲ نادرست است؛ بنگاه‌ها منابع را از خانوارها خریداری می‌کنند، از طرفی نیروی کار به اجاره داده نمی‌شود بلکه در ازای کار خود، دستمزد و یا حقوق دریافت می‌کند. در بازار عوامل تولید داریم؛

- تبادل عوامل تولید (زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی) در بازار عوامل تولید را نشان می‌دهد.

- در بازار عوامل تولید، خانوارها، فروشنده و بنگاه‌ها، خریدار هستند.

- پولی که بنگاه‌ها بابت خرید عوامل تولید می‌پردازند، با عبور از بازار عوامل تولید، به عنوان درآمد خانوارها دریافت می‌شود. درآمد خانوارها در بازار عوامل تولید؛ پرداخت‌هایی که بابت خرید منابع تولید به خانوارها پرداخت می‌شود.

۳ نادرست است؛ بازار معنای خاصی در اقتصاد دارد، بازار به مجموعه خریداران و فروشندگان محصولی در هر جای ممکن، اطلاق می‌شود.

۴ نادرست است؛ مبادلات در بازار ممکن است حضوری و حقیقی نباشد و به صورت مجازی در اینترنت صورت گیرد.

۳ ۱۵۱

پاسخ تشریحی:

در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی، مصرف‌کنندگان به دلیل قیمت بالا، مایل به خرید تعداد واحد کم‌تری از کالا هستند. در این حالت در بازار این کالا، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا وجود دارد. زیرا گروهی از تولیدکنندگان برای محصولات خود خریدار پیدا نمی‌کنند. در این حالت به دلیل گران بودن کالا، تولیدکنندگان به دنبال کسب سود بیشتری هستند، به تولید بیش‌تر می‌پردازند در حالی که مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای گران تمایل نشان نمی‌دهند.

حال اگر دولت جهت بهبود عملکرد بازار، بخواهد از ابزار مالیات استفاده کند؛ از مالیات غیرمستقیم (مالیات بر مصرف) و با هدف حمایت از مصرف‌کننده (به دلیل بالا بودن قیمت کالاها) استفاده خواهد کرد. در نتیجه قیمت پایین خواهد آمد. در این حالت از یک سو، مصرف‌کنندگان با پایین آمدن قیمت، مقدار خرید خود را افزایش می‌دهند و از سوی دیگری، تولیدکنندگان از مقدار تولید خود می‌کاهند. این کاهش قیمت تا رسیدن به سطح قیمت تعادلی و از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا ادامه می‌یابد. یعنی دولت با مالیات مصرف کم‌تری از تولیدکننده می‌گیرد که این باعث می‌شود، قیمت تمام شده ساخت کالا، پایین‌تر آمده و تولیدکننده بتواند با قیمت کم‌تری کالاهای خود را عرضه کند.

۲ ۱۵۲

پاسخ تشریحی:

برای مقابله با تورم، سیاست پولی انقباضی مناسب است.

برای مقابله با فقر، بهبود توزیع درآمد مناسب است.

برای مقابله با تحریم، تنوع شرکای تجاری مناسب است.

مشاوره نامه: ممکنه شما ندونید یک کشور برای مقابله با تحریم، دقیقاً چه کاری باید انجام بده، ولی می‌تونن با در نظر گرفتن جواب دو تا مورد اول (یعنی تورم و فقر) جواب درست

سؤال رو پیدا کنی.

۲ ۱۵۳

پاسخ تشریحی:

انواع مالیات مستقیم شامل مالیات بر دارایی و مالیات بر درآمد است.

انواع مالیات غیر مستقیم شامل عوارض گمرکی و خدماتی، مالیات بر مصرف، مالیات بر ارزش افزوده است.

میلیون تومان $48 = 240 \times \frac{1}{5}$ = مالیات بر دارایی $\times \frac{1}{5}$ = مالیات بر درآمد اشخاص

مالیات بر دارایی + مالیات بر درآمد اشخاص = مجموع میزان مالیات مستقیم پرداختی

میلیون تومان $48 + 240 = 288$

مالیات بر شکر (مالیات بر مصرف) + عوارض خودرو + تعرفه‌های گمرکی = مجموع میزان مالیات غیر مستقیم پرداختی

میلیون تومان $180 + 35 + 15 = 230$

۴ ۱۵۴

پاسخ تشریحی:

مسیر تکاملی پول، کالاهای بادوام ← پول فلزی ← پول کاغذی ← پول تحریری ← پول الکترونیکی

۴ ۱۵۵

پاسخ تشریحی:

انواع تحریم‌های اقتصادی	تحریم تجاری (مانع‌تراشی در مقابل صادرات و واردات کالا، خدمات و عوامل تولید مثل سرمایه) تحریم مالی (مانع‌تراشی در مقابل مبادلات مالی، بانک‌ها و بیمه‌ها)

لذا افزایش نسبت صادرات غیر نفتی به تولید کل جهت مقابله با تحریم‌های تجاری مناسب است.

۲ ۱۵۶

پاسخ تشریحی:

- یک منشأ رشد اقتصادی، افزایش در منابع (جمعیت، سرمایه‌های فیزیکی، سرمایه انسانی) است.
- جمعیت در طول زمان رشد می‌کند، در نتیجه عرضه نیروی کار هم افزایش می‌یابد.
  - سرمایه‌های فیزیکی هم می‌توانند با سرمایه‌گذاری در کارخانه‌ها، ساختمان‌ها، ماشین‌آلات و مغازه‌ها افزایش یابد.
  - سرمایه انسانی با آموزش افزایش می‌یابد.

مؤلفه‌های پیشرفت اقتصادی:

- رشد اقتصادی
- شاخص‌های توسعه انسانی (نظیر بهداشت، سواد (میانگین سال‌های تحصیل) و امید به زندگی)
- شاخص توزیع عادلانه درآمد (شاخص دهک‌ها)

۲ ۱۵۷

پاسخ تشریحی:

هزینه فرصت تولید چای در کشور الف کمتر از هزینه فرصت تولید چای در کشور ب است و همین امر باعث می‌شود تا کشور الف منابع کمیاب خود را بیشتر به تولید چای اختصاص دهد. بنابراین کشور الف در تولید چای مزیت نسبی دارد. مزیت نسبی یعنی تولید یک کالا نسبت به کالای دیگر، هزینه فرصت کم‌تری داشته باشد.

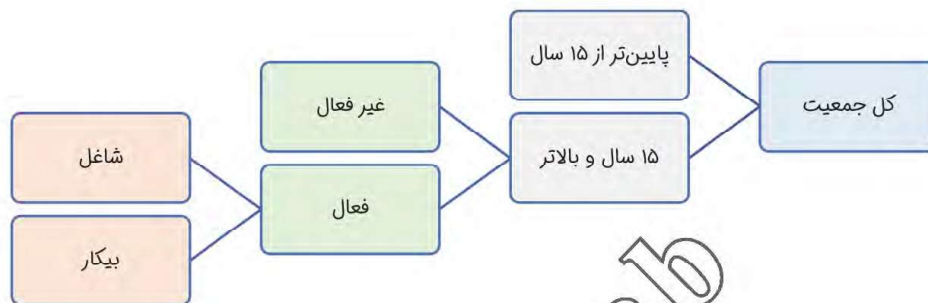
بیکاری دورهای:

- بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد.

- در دوره رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.

پاسخ تشریحی:

جمعیت زیر ۱۵ سال - جمعیت کل = جمعیت ۱۵ سال و بالاتر

نفر $۲.۹۰۰.۰۰۰ = ۹۰۰.۰۰۰ - ۳.۸۰۰.۰۰۰$ = جمعیت ۱۵ سال و بالاتر

جمعیت غیر فعال - جمعیت ۱۵ سال و بالاتر = جمعیت فعال

نفر $۲.۵۰۰.۰۰۰ = ۴۰۰.۰۰۰ - ۲.۹۰۰.۰۰۰$ = جمعیت فعال

جمعیت شاغل - جمعیت فعال = جمعیت بیکار

نفر $۵۰۰.۰۰۰ = ۲.۰۰۰.۰۰۰ - ۲.۵۰۰.۰۰۰$ = جمعیت بیکار

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100$$

$$= \frac{۵۰۰.۰۰۰}{۲.۵۰۰.۰۰۰} \times 100 = ۲۰ \text{ درصد}$$

پاسخ تشریحی:

$$\text{تورم} = \frac{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال} - \text{سطح عمومی قیمت‌ها در انتهای سال}}{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال}} \times 100$$

$$\text{تورم کشور C} = \frac{۲۸۰ - ۲۰۰}{۲۰۰} \times 100 = ۴۰ \text{ درصد}$$

$$\text{تورم کشور A} = \frac{1}{3} \times \text{تورم کشور C} = \frac{1}{3} \times ۴۰ = ۲۰ \text{ درصد}$$

$$\frac{۲۰}{100} = \frac{x - ۴۰۰}{۴۰۰} \Rightarrow ۰/۲ \times ۴۰۰ = x - ۴۰۰ \Rightarrow x = ۴۰۰ + ۸۰ = ۴۸۰$$

$$\text{تورم کشور B} = ۳ \times \text{تورم کشور A} = ۳ \times ۲۰ = ۶۰ \text{ درصد}$$

$$\frac{۶۰}{100} = \frac{۴۴۸ - y}{y} \Rightarrow ۰/۶y = ۴۴۸ - y \Rightarrow ۱/۶y = ۴۴۸ \Rightarrow y = \frac{۴۴۸}{1/۶} = ۲۸۰$$

راه حل میانیم:

در سؤال‌های این شکلی که نرخ تورم را به ما داده و قیمت سال قبل و یا سال جدید را از ما می‌خواهد، می‌شود خیلی راحت به جواب رسید:
اول باید عدد تورم را به صورت اعشاری بنویسیم، و بعد آن را با عدد یک جمع کنیم:

حالا دو تا حالت پیش می‌آید:

- حالت اول (مانند کشور A):

قیمت سال قبل را داریم و باید قیمت سال جدید را به دست بیاوریم، در نتیجه باید عدد به دست آمده ($1/20$) را در قیمت سال قبل ضرب می‌کنیم.

$$1/2 \times 400 = 480$$

- حالت دوم (مانند کشور B):

قیمت سال جدید را داریم و باید قیمت سال قبل را به دست بیاوریم. پس باید قیمت سال جدید را بر عدد به دست آمده ($1/6$) تقسیم کنیم.

$$\frac{448}{1/6} = 280$$

۱۶۰ ۳

پایه ششم تشریحی

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{20}{4} = 5 = \frac{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۶}}{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۶}}$$

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{27/5}{5} = 5/5 = \frac{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۷}}{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۷}}$$

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{32}{8} = 4 = \frac{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۸}}{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۸}}$$

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{21}{6} = 3/5 = \frac{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۹}}{\text{شاخص دهک‌ها در سال ۱۳۸۹}}$$

هرچه شاخص وضعیت توزیع در آمد (نسبت سهم دهک دهم به سهم دهک اول) بیشتر باشد، توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب‌تر است. و بالعکس.
در نتیجه:

- وضعیت توزیع درآمد در سال ۱۳۸۷ با شاخص دهک‌های ۵/۵، نامناسب‌تر از وضعیت توزیع درآمد در سایر سال‌ها است.

- وضعیت توزیع درآمد در سال ۱۳۸۹ با شاخص دهک‌های ۳/۵، عادلانه‌تر از وضعیت توزیع درآمد در سایر سال‌ها است.